Raport z konsultacji społecznych projektu *„Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)”* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

1. Wprowadzenie i przedmiot konsultacji społecznych

Przedmiotem konsultacji społecznych był *projekt „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)”* oraz *"Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030"*

Celem powstania SPA 2020 jest wzmocnienie filaru adaptacyjnego w polityce klimatycznej w Polsce, zmniejszenie wrażliwości kraju na zmiany klimatyczne oraz stworzenie warunków dla stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego. W związku z prognozowanymi zmianami klimatu, które będą objawiały się przede wszystkim wzrostem częstotliwości i intensywności ekstremalnych zjawisk pogodowych, konieczne jest podjęcie działań minimalizujących skutki tych zjawisk. Działania te, obok ograniczenia strat, mogą stymulować wzrost efektywności i innowacyjności gospodarki oraz pozytywnie wpływać na stan środowiska i jakość życia obywateli.

Opracowanie SPA 2020 wynika również z wymogów Komisji Europejskiej określonych w 2009 r. w Białej Księdze - Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania i koresponduje z opublikowaną w kwietniu br. Strategią adaptacji do zmian klimatu Unii Europejskiej.

SPA 2020 ma charakter komplementarny i uzupełniający wobec właściwych rządowych strategii zintegrowanych. Tym samym SPA 2020 wskazuje sektory i obszary najbardziej wrażliwe na zmiany klimatu, prezentuje trendy i scenariusze zmian klimatu, formułuje cele w ścisłym powiązaniu z ww. strategiami zintegrowanymi oraz zawiera kierunki działań adaptacyjnych stanowiące uzupełnienie ww. strategii zintegrowanych. W dokumencie wskazano również podmioty odpowiedzialne za realizację działań adaptacyjnych.

Serdecznie dziękujemy za Państwa zaangażowanie w przygotowanie dokumentu i wszystkie przekazane uwagi.

2. Organizacja i przebieg konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne odbywały się między 22.03.2013 r. – 30.04.2013 r.

W tych dniach można było zapoznać się z projektem *„Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)"* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Projekt dokumentu zamieszczony został na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska w zakładce „środowisko >> adaptacja do zmian klimatu >> konsultacje".

Po zapoznaniu się zainteresowanych stron z dokumentami, uwagi oraz propoycje zmian można było przekazywać **elektronicznie** na adres: adaptacja@mos.gov.pl lub **w formie pisemnej**, w terminie **do 30.04.2013 r.** na adres:

Ministerstwo Środowiska
Departament Zrównoważonego Rozwoju
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

Przesłane uwagi zostały przeanalizowane i w przypadkach uzasadnionych uwzględnione. Do uwag odrzuconych Ministerstwo Środowiska przegotowano odpowiednie stanowisko.

3. Kopia pisma przewodniego

MINISTER ŚRODOWISKA

Warszawa, dnia 28 marca 2013 r.

DZR-I-0230- 1/12433 /13/MG

Wg rozdzielnika

Szanowni Państwo!

Skutki zmieniającego się klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury oraz częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, pogłębiają się stanowiąc zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju państw i regionów. Konieczne jest zatem podjęcie działań dostosowawczych do prognozowanych skutków zmian klimatu, które powinny być realizowane jednocześnie z działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych. W odpowiedzi na tę potrzebę Ministerstwo Środowiska przygotowało projekt ***Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)***.

Dokument wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020. Celem nadrzędnym dokumentu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w obliczu ryzyk, jakie niosą za sobą zmiany klimatu oraz wykorzystanie pozytywnego wpływu jaki działania adaptacyjne mogą mieć na wzrost gospodarczy oraz stan polskiego środowiska.

Opracowanie *SPA 2020* wynika także ze *Stanowiska Rządu RP z 2010 r. ws. Białej Księgi KE – Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania, COM(2009)147.* Jednocześnie dokument koresponduje z właściwymi rządowymi strategiami rozwoju, stanowiąc ich uzupełnienie w kontekście adaptacji do zmian klimatu. Ponadto *SPA 2020* ma istotne znaczenie w procesie ustanowienia strategicznych ram dla działań, które mogą być finansowane w ramach celu tematycznego nr 5 nowej perspektywy finansowej: *Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.* Dodatkowo należy również podkreślić, że *SPA 2020* będzie punktem wyjścia dla programowania szczegółowych działań adaptacyjnych w poszczególnych sektorach na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Mając nadzieję, że podjęta przez resort środowiska inicjatywa spotka się z Państwa zainteresowaniem i wsparciem, uprzejmie **proszę o przekazanie Państwa uwag i komentarzy do projektu *SPA 2020*.**

Dokument wraz z *Prognoza oddziaływania na środowisko* został opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska (http://www.mos.gov.pl/) w zakładce „środowisko >> adaptacja do zmian klimatu >> konsultacje". **Uwagi do dokumentu w formie konkretnych zapisów** (zgodnie z dostępnym na stronie formularzem – tabele w dwóch arkuszach Excel) **proszę przekazać na adres adaptacja@mos.gov.pl w terminie do dnia 30 kwietnia 2013 r.** Zebrane uwagi posłużą do opracowania ostatecznej wersji dokumentu, który będzie przyjęty uchwałą Rady Ministrów.

Jednocześnie serdecznie Państwa zapraszam do udziału w organizowanej **konferencji konsultacyjnej,** która odbędzie się **12 kwietnia b.r. w *Hotelu Golden Tulip Warsaw Centre* przy ulicy Towarowej 2 w Warszawie.** W załączeniu przekazuję wstępny program spotkania. Ze względu na ograniczoną liczbę miejsc proszę o zgłoszenie udziału w konferencji na adres: **adaptacja@mos.gov.pl najpóźniej do dnia 5 kwietnia b.r.**

Z wyrazami szacunku

Z up. MINISTRA
PODSEKRETARZ STANU
Beata Jaczewska

4. Kopia ogłoszenia zamieszczonego w Internecie

ARCHIWUM: KONSULTACJE

SPA2020 | KONSULTACJE | KONTAKT

Ministerstwo Środowiska z dniem 22.03.2013 oddaje do konsultacji społecznych projekt *„Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)"*.

oraz

"Prognozę oddziaływania na środowisko dla projektu strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030"

Serdecznie prosimy o zapoznanie się z załączonymi plikami i zgłaszanie uwag w formie konkretnych zapisów wg załączonej tabeli.

Odpowiedzi proszę kierować **do dnia 30.04.2013r.**, elektroniczne na adres adaptacja@mos.gov.pl lub listownie na adres:

Ministerstwo Środowiska
Departament Zrównoważonego Rozwoju
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

Jednocześnie zapraszamy do udziału w organizowanej w ramach konsultacji społecznych konferencji, która odbędzie się **12 kwietnia** o godz. **10.00** w Hotelu Golden Tulip Warsaw Centre przy ulicy Towarowej 2 w Warszawie.

Program konferencji

Ze względu na ograniczoną liczbę miejsc prosimy o zgłoszenie udziału w konferencji pocztą elektroniczną na adres: adaptacja@mos.gov.pl
Termin zgłoszeń udziału w konferencji został wydłużony **do dnia 9.04 b.r.**

Ogłoszenie w pierwotnej wersji pojawiło się na stronie Ministerstwa Środowiska w dniu 22 marca 2013 r. Informacja o konferencji uzgodnieniowej została zamieszczona w witrynie 3 kwietnia 2013 r.

5. Zestawienie uwag zebranych podczas konsultacji

Uwagi do projektu Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
1	5	str. 5 - 8	Proponuje się uzupełnienie wprowadzenia o akapit i rysunek określający rangę i pozycję SPA2020 w strukturze krajowych dokumentów strategicznych.	We wprowadzeniu nie ma zapisu określającego umiejscowienie SPA2020 w strukturze krajowych dokumentów strategicznych. Nie wiadomo, czy SPA2020 jest dokumentem równorzędnym ze strategiami zintegowanymi, czy dokumentem wykonawczym, czy tematycznym zbiorem zapisów zawartych w różnych strategiach. Niejasna ranga i pozycja SPA2020 wymaga określenia, aby zwiekszyć czytelność dokumentu.	GUS	Uwaga uwzględniona. Dodano przypis.
3	5	"Prognozy dotyczące kosztów w Europie przywoływane przez Europejską Agencję Środowiska mówią o kwotach rzędu kilku miliardów Euro rocznie w perspektywie krótkoterminowej i dziesiątkach milardów w perspektywie długoterminowej.".	"Prognozy dotyczące kosztów w Europie przywoływane przez Europejską Agencję Środowiska mówią o kwotach rzędu kilku miliardów Euro rocznie (struktura kosztow w krajach UE) w perspektywie krótkoterminowej (jakie lata?) i dziesiątkach milardów w perspektywie długoterminowej (jakie lata?)."	Należy wskazać, które konkretnie kraje członkowskie UE będą najbardziej obciążone kosztami i jak te koszty będą rozłożone w latach. Jest to istotna informacja dla negocjowania podziału środków UE, np. w ramach WRF.	NFOSiGW	Uwaga nie uwzględniona. Brak propozycji zapisu
2	5	"W perspektywie globalnej największe koszty zostaną poniesione przez kraje rozwijające się, w których konieczne wydatki mogą sięgać nawet 100 mld USD rocznie.".	"W perspektywie globalnej największe koszty zostaną poniesione przez kraje rozwijające się tj. (……), w których konieczne wydatki mogą sięgać nawet 100 mld USD rocznie.".	Należy wskazać, które kraje będą najbardziej obciążone kosztami działań adaptacyjnych i jak te koszty będą rozłożone.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona. Brak propozycji zapisu
5	5	„Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanową zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych.'		Brak odniesienia do odpowiednich dokumentów sprawia, że jest to stwierdzenie zupełnie gołosłowne.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Stwierdzenie jest powszechnie znanym faktwm popartym m.in. dokumentami UNFCCC czy IPCC
4	5	Istotą działań adaptacyjnych podejmowanych zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne, poprzez realizację polityk, inwestycje w infrastrukturę i technologie, a także zmiany zachowań, jest uniknięcie ryzyk.	… i wykorzystanie szans.	zmiany klimatu, obok zagrożeń, mogą stwarzać korzystne warunki, których wykorzystanie pozwoli, przynajmniej w części, zrekompensować straty.	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
6	6	**str 6, 13, 18** "SPA2020 jest elementem szerszego projektu badawczego o nazwie KLIMADA, który obejmuje okres do 2070 roku"; "Analiza strat i kosztów usuwania szkód została przygotowana na podstawie danych zebranych z resortów, urzędów wojewódzkich, innych instytucji oraz ekspertyz wykonanych na potrzeby projektu KLIMADA". "Szczegółową ocenę stanowiącą podstawę niniejszego opracowania przeprowadziły zespoły eksperckie w ramach projektu KLIMADA" .	Proponujemy dodać odsyłacz do projektu KLIMADA.	Ze względu na powoływanie się w SPA na projekt KLIMADA proponujemy umożliwienie dostępu do opisu powyższego projektu. W internecie nie można znaleźć informacji na ten temat.	KOBiZE	Uwaga nie uwzględniona. Projekt KLIMADA jest bardzo rozbudowanym zbiorem materiałów w związku z czym odesłanie jest niemożliwe.
8	6	„Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla SPA scenariusze zmian klimatu."		Brak uzasadnienia dla przyjętych scenariuszy zmian klimatu, a uwagi zawarte na str. 18 także nie wyjaśniają, dlaczego wykorzystano właśnie te, a nie inne scenariusze.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Wybrany scenariusz jest najbardziej optymalny i uniwersalny. Jest informacja o wyborze na stronie 18
7	6		Za priorytetowe działania proponuje się uznać te, które niejako „bezkosztowo" zafunkcjonują w SPA, z racji obowiązku ich realizacji w programach sektorowych, czy jako obowiązek ustawowy np.: wynikające z Dyrektywy powodziowej , ochrony i zrównoważonego użytkowania bioróżnorodności, programu edukacji ekologicznej…	Takie podejście obrazuje spójność polityki ekologicznej oraz wielość podmiotów włączonych w jej realizację. Jw..	UMWZ WOŚ	Uwaga nie uwzględniona. Za działania priorytetowe uznano te, które uznane zostały za najważniejsze i najpilniejsze w realizacji
9	7	"..dla Polski do roku 2030 , które wykazały, że w tym okresie największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe i klimatyczne (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp).".	"..dla Polski do roku 2030 , które wykazały, że w tym okresie największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp), będące pochodnymi zmian klimatycznych.".	Należy rozdzielić zjawiska pogodowe od zmian klimatycznych i dokladnie je nazwać. Może to mieć wplyw na planowanie krotkoterminowych i długoterminowych inwestycji.	NFOSiGW	Uwaga uwzględniona.
11	7	„Koszty wdrożenia zidentyfikowanych działań adaptacyjnych do realizacji w sektorach i obszarach wrażliwych w latach 2014-2020 zostały oszacowane na ponad 62 mld zł. Należy przy tym podkreślić, że zarejestrowane straty powstałe w latach 2001-2010 wynosiły ok. 54 mld zł. W przypadku niepodjęcia działań w przyszłości, prawdopodobną konsekwencją byłyby straty szacowane na poziomie około 86 mld zł w latach 2011-2020, a nawet 119 mld zł w latach 2021-2030."		W jaki sposób dokonano tego oszacowania (metodyka, kryteria, itp.); informacja w przypisie 4 „Szacunków dokonano w oparciu o dane uzyskane z właściwych resortów" jest niewystarczająca, jeżeli nie było wspólnej platformy metodycznej dla wykonania takich szacunków.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga uwzględniona. Rozdział finansowy został zmieniony.
10	7		Proponuje się realizację w pierwszej kolejności działań , które będą przynosiły korzyści niezależnie od natężenia zmian klimatycznych np.: promocja oszczędzania wody we wszystkich działach gospodarki, utrzymanie toru wodnego na Odrze…	Przy opisie zasad , którymi autorzy kierowali się formułując działania SPA proponuje się uwzględnić margines dla nieprzewidzianych zjawisk pogodowych i rozpatrywać rozwój zmian klimatycznych z uwzględnieniem obszarów nierozpoznanych / niespodziewanych /wątpliwych, które mogą modyfikować natężenie zmian klimatu.	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego Wydział Ochrony Środowiska	Uwaga nie uwzględniona. Kolejność realizacji działań nie jest narzucana odgórnie przez SPA2020

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
12	8	„Wytyczne odnośnie do adaptacji w perspektywie do roku 2070 zostaną opracowane i upublicznione przez MŚ już po przyjęciu SPA 2020. Planowanie działań w tak długiej perspektywie jest konieczne m.in. z uwagi na niekorzystne zjawiska klimatyczne i pogodowe, których natężenie i częstotliwość zmienią się istotnie na przestrzeni najbliższych dekad w porównaniu do sytuacji obecnej, co potwierdzają scenariusze zmian klimatu dla Polski. Ma to kluczowe znaczenie dla zachowania odporności gospodarki i zapewnienia jej konkurencyjności w warunkach stresu klimatycznego z tendencją rosnącą do końca bieżącego stulecia."		Scenariusze nie mogą potwierdzać zmian klimatu, bowiem powinny one jedynie ilustrować to, co wynika z odpowiedniej dokumentacji.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga uwzględniona
13	9	Str. 9-17.	Odniesienia się do kwestii suszy hydrologicznej.	W całym dokumencie, w szczególności w rodziale 2 pominięto ważne zjawisko jakim jest susza hydrologiczna. Operuje się pojęciem susza, które nie jest tożsame. W związku z tym należałoby dokument uzupełnić o opis zjawiska suszy hydrologicznej w Polsce.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona.
14	9	Str. 9-17.	Wskazane jest opracowanie programu ochrony przeciwpowodziowej dla zlewni górnej Wisły i górnego Sanu	Z postawionej diagnozy w rozdz. 2 wynika, że najbardziej wrażliwą na ilość opadów jest zlewnia górnej Wisły i górnego Sanu. Kulminacyjnym punktem przejęcia wód deszczowych z tych obszarów jest ujście Sanu do Wisły. Z tego względu opracowanie programu ochrony przeciwpowodziowej na tym terenie powinno być priorytetowe w skali kraju. Tymczasem np. taki priorytet uzyskała Odra.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona. Priorytetowe jest przygotowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy i regionów wodnych, które to dopiero mają wykazać, gdzie faktycznie i jakie działania z zakresu ochrony przeciwpowodziowej będą w najbliższych latach podejmowane.
15	9	Liczba dni z przymrozkami (temp. min poniżej 0°C) występującymi zwykle późną wiosną i wczesną jesienią waha się od 80 (nad morzem) do ponad 120 na północno wschodnich obszarach, w górach przekracza 200.	Liczba dni z przymrozkami (temp. min poniżej 0°C), mogącymi występować od wczesnej jesieni do późnej wiosny, waha się od 80 (nad morzem) do ponad 120 na północno wschodnich obszarach, w górach przekracza 200.	przy tej definicji przymrozki występują najczęściej zimą	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona
16	10	Liczba dni z pokrywą śnieżną wydłuża się	Liczba dni z pokrywą śnieżną zwiększa się	liczba dni może się zwiększyć, a nie wydłużyć	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona
17	11	dni upalnych (z temperaturą ≥30oC),	dni upalnych (z temperaturą maksymalną ≥30oC),	taka jest definicja dnia upalnego	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
18	11	Na większości obszaru Polski nastąpiła zmiana struktury opadów polegająca na zdecydowanym wzroście liczby dni z opadem o dużym natężeniu: opad dobowy □50 mm o 2 dni/dekadę wystąpił wyraźnie w Polsce południowej, miejscami na północy (Rysunek 3).	proponuję wyrzucic to zdanie	jest nieuprawnione. Po pierwsze z rysunku wyraźnie wynika, ze nie dzieje się to na większiości obszaru. Po drugie prawy rysunek obejmuje dwie dekady, stwierdzenie, że przybeły dwa takie dni na dekadę oznacza, że w drugiej dekadzie było ich o dwa wiecej niz w pierwszej (na 4 stacjach tylko), na 2 innych było ich o dwa mniej. Ten wynik nie ma żadnej istotności statystycznej.	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona
19	13	stosowane terminy "tereny zalewowe", "potopienia"	W całym dokumencie proponujemy ujednolicenie i stosowanie terminów zgodnych z ustawą Prawo wodne: obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obszary zagrożenia powodziowego (wskazane na mapach zagrożenia powodziowego; więcej informacji w Rozporządzeniu o mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego)	ujednolicenie wprowadzanych terminów ułatwi rozumienie wskazywanych działań, a także zapobiegnie błędnej interpretacji zapisów strategii	KZGW	Uwaga uwzględniona. Zmiana "tereny zalewowe" na "obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi"
26	14	zdarzenia ekstremalne powodujące szkody psychospołeczne (powódź, silne wiatry, gradobicie)	zdarzenia ekstremalne powodujące szkody psychospołeczne, uszczerbek na zdrowiu oraz utratę życia (powódź, silne wiatry, gradobicie)	w czasie powodzi poza szkodami psychospołecznymi, dochodzi do uszczerbku na zdrowiu, a nawet utraty życia przez poszkodowanych	KZGW	Uwaga uwzględniona
20	14	Kolumna: rolnictwo, różnorodność biologiczna, zasoby wodne.	Dodać: "fale upału i fale zimna".	Wskazany sektor jest również narażony na skutki wymienionych zjawisk, stąd zasadne wydaje się ich uwzględnienie.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona.
21	14	Kolumna: leśnictwo.	Dodać: "grad (młodsze drzewostany) i fale upału".	Wskazany sektor jest również narażony na skutki wymienionych zjawisk, stąd zasadne wydaje się ich uwzględnienie.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona.
22	14	Kolumny: zdrowie, społeczności lokalne i infrastruktura.	W obu kolumnach wskazane jest dopisanie jako zjawiska powodujące szkody również osunięcia gruntu (obie kolumny) i suszę (kolumna zdrowie, społeczności lokalne).	Wskazane sektory są również narażone na skutki wymienionych zjawisk, stąd zasadne wydaje się ich uwzględnienie.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona.
25	14		intensywne opady śniegu, oblodzenie-marznący deszcz	W kolumnie infrastruktura – zjawisko powodujące straty. W podrozdziale 3.3.4 pisze się o skutkach takich zjawisk dla sektora energetycznego.	Prezydium Komitetu Geofizyki PAN, Uniwersytet Warszawski, Wydział Fizyki, Instytut Geofizyki, prof. dr hab. Szymon Malinowski	Uwaga uwzględniona
23	14	tabela	pierwsza kolumna piąte wypunktowanie „- ujemne skutki przezimowania" nie są zjawiskiem atmosferycznym, przedostatnie wypunktowanie - „deszcz nawalny" zidentyfikowano wyłącznie z obsunięciami ziemi i podtopieniami.	w rolnictwie nawalne deszcze , szczególnie w okresie bezpośrednio poprzedzającym zbiór stanowią jeszcze inne zagrożenie.	UMWZ WOŚ	Uwaga uwzględniona - Usunięcie nawiasu przy deszczach nawalnych. Nie uwzględniono usunięcia ujemnych skutków przezimowania
24	14	piorun(wyładowania atmosferyczne) deszcz nawalny (powodujący podtopienia, obsunięcia ziemi) i td.	Sugeruje się, aby zastosować jednolitą formułę i tłumaczyć wszystkie zjawiska albo raczej zrezygnować z opisu szkód. W sektorze zdrowia należy zwrócić uwagę na czynniki powodujące rozwój insektów będących wektorami chorób (np.: kleszcze) oraz pleśni. W infrastrukturze należy dopisać szadź i opady śniegu powodujące zerwania linii przesyłowych.	Opisy są fragmentaryczne, zastosowane wybiórczo, opisane szkody nie odnoszą się do wszystkich sektorów przypisanych do tej samej kolumny.	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego Wydział Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona. Opisy w nawiasach usunięto, punkty do infrastruktury dodano. Nie uwzględniono dodania czynników do zdrowia - To nie są zjawiska pogodowe

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
28	18	**18-35** Scenariusze zmian klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe	Scenariusze zmian klimatu do roku 2070 i wpływ na sektory i obszary wrażliwe	Wątpliwość budzi ograniczenie scenariuszy zmian warunków klimatycznych w Polsce tylko do perspektywy średnioterminowej, to jest do 2030 roku. Jest to na tyle krótki okres, że zakres prognozowanych zmian jest niewielki, co może budzić zastrzeżenia, co do potrzeby podejmowania działań adaptacyjnych. W ocenie Koalicji Klimatycznej scenariusze powinny obejmować okres co najmniej pięćdziesięcioletni, to jest do roku 2065 – 2070 . W takim przypadku możliwa byłaby nie tylko pełniejsza ocena potencjalnych skutków zmian klimatu, które wystąpią w Polsce, ale pozwoliłoby to także na racjonalne wybranie działań priorytetowych w zakresie adaptacji.	Koalicja Klimatyczna	Uwaga nie uwzględniona. Tego typu scenariusze pojawią się w opracowaniu dla 2070 roku
31	18	Przy przygotowywaniu scenariuszy wykorzystano wyniki regionalnych symulacji z projektu EU ENSEMBLES7 oraz dane obserwacyjne w siatce regularnej E-OBS8. Scenariusze zostały wykonane przy zastosowaniu scenariusza globalnych zmian emisji gazów cieplarnianych opracowanego przez IPCC SRES A1B, który zakłada gwałtowny rozwój ekonomiczny świata, osiągnięcie maksimum populacji w połowie stulecia oraz uwzględnia zrównoważone wykorzystywanie różnych źródeł energii.	Scenariusz A1B zakłada wzrost temperatury powietrza w Polsce w latach 2020-2029 o ok. 1 st Celsjusza względem lat 1980-1990.	Brak bardziej szczegółowych, konkretnych danych dotyczących wykorzystywanych scenariuszy, opracowanych przez IPCC SRES. Jest tylko opisowa forma przyjętego scenariusza, podanie konkretnych danych pozwoliłoby na lepszą ocenę zmian w opisywanych zjawiskach w wyniku zmian kilmatu	MRiRW	Uwaga gólna. Scenariusz A1B jest scenariuszem globalnym i nie jest wystarc jacy do oceny zmian w skali regionalnej. Sluzy jako scenariusz wyjściowy do scenariuszy o mniejszej skali (regionalnych) W tym celu posłużono się scenariuszami i analizami regionalnymi dla Europy . Takie podejście jest powszechnie stosowane w Europie i innych krajach i umozliwia porównywanie wynikow pomiedzy krajami dzieki zastosowaniu jednolitej metodologii
32	18	Różnice wynikające z zastosowania różnych modeli są bardzo istotne i niezbędne jest branie ich pod uwagę. Przedstawione poniżej wyniki oparte są na analizie wiązki ośmiu symulacji regionalnych wykorzystujących jako warunki brzegowe wyniki czterech różnych modeli globalnych. Symulacje różnią się między sobą dając nieco inny obraz przyszłych zmian.		Brak bardziej szczegółowego wyjaśnienia dotyczącego ośmiu symulacji regionalnych. Przedstawiona metoda nie pozwala czytelnikowi zrozumieć, w jaki sposób osiągnięto wyniki prowadzonych prac. Z pewnością przedstawiony fragment należy rozszerzyć i uzupełnić	MRiRW	Uwaga nie uwzględniona. Szczegółowy opis metodologii nie jest przedmiotem dokumentu strategicznego
33	18	Zmiany klimatu mogą oddziaływać na życie społeczne i gospodarcze zarówno niekorzystnie jak i korzystnie. Biorąc pod uwagę cel strategii w poniższej analizie skoncentrowano się jedynie na możliwych negatywnych skutkach takich zmian.	W wyniku zmian klimatu można też liczyć na bardziej korzystne warunki dla uprawy roślin ciepłolubnych. Z pewnością będą lepsze warunki dla wyższego plonowania takich roślin jak: kukurydzy, słonecznika, soi, winorośli ale również i pszenicy. Poza tym, co jest bardzo ważne, jakość tych plonów będzie znacznie lepsza od obecnie otrzymywanych. Innym ważnym bardzo pozytywnym efektem tych zmian w sektorze rolnictwa, będzie wydłużenie okresu wegetacyjnego, który pozwoli rolnikom na bardziej równomierne rozłożenie prac polowych.	Warto też wspomnieć o zmianach korzystnych. Zmiany korzystne są bardzo ważne dla gospodarki kraju i wcale nie są to korzyści marginalne	MRiRW	Uwaga uwzględniona
27	18	"Wstępna ocena wpływu została dokonana w odniesieniu do sektorów środowiska, leśnictwa, rolnictwa, energetyki, transportu i zdrowia".	"Wstępna ocena wpływu została dokonana w odniesieniu do sektorów środowiska, leśnictwa, rolnictwa, energetyki, transportu, zdrowia i przemysłu".	Jako sektor podatny na skutki zmian klimatycznych należałoby też wymienić sektor przemysłu - zwłaszcza gałąź przemysłu produkcyjnego. Przemysł, w tym gałąź produkcyjna również wydaje się obszarem bardzo zależnym od skutków zmian klimatycznych, zasadne jest więc jego uwzględnienie w analizach. Wydaje się więc koniecznym wskazanie działów przemysłu szczególnie podatnych na zmiany klimatu bądź uzasadnienie ich pominięcia.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
29	18	„Zmiany korzystne są znikome i nie kompensują zmian niekorzystnych.”		Stwierdzenie jest całkowicie gołosłowne, brak dokumentacji dla jego uzasadnienia.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Brak propozycji zapisu
30	18	„Jak wynika z przeprowadzonej ankiety szereg dziedzin życia już obecnie odczuwa w sposób istotny zagrożenia wynikające ze zmieniających się warunków klimatycznych.”		Należy przedstawić zakres tej ankiety, jej reprezentatywność, sposób doboru respondentów, zadane pytanie (pytania), itp.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. SPA2020 został opracowany na podstawie ogromnej ilości dokumentacji, ekspertyz i ankiet m.in.. Projektu KLIMADA. W samej treści dokumentu o charakterze strategicznym nie ma możliwości przedstawiania dokładnych wyjasnień i podstaw.
34	19	W całym badanym okresie średnia roczna temperatura powietrza wykazuje stopniowy wzrost jednak w latach 2010-2030 ten wzrost jest niewielki, będzie on nieco większy w przypadku okresów zimowych. Ze średnią roczną temperaturą powietrza jest związane wiele wskaźników mających znaczenie dla gospodarki, zwłaszcza takich jak temperatura ujemna, długośd okresu wegetacyjnego czy liczba stopniodni.	W całym badanym okresie średnia roczna temperatura powietrza wykazuje stopniowy wzrost, jednakże wzrost ten jest niewielki, w tym nieco większy w przypadku okresów zimowych. Ze średnią roczną temperaturą powietrza jest związanych wiele wskaźników odgrywających znaczącą rolę dla gospodarki, zwłaszcza takich jak temperatura ujemna, długość okresu wegetacyjnego czy liczba stopniodni.	stylistyka/ w Tabeli 2 podane dane są tylko dla 3 dekad 2010-2030, więc nie ma potrzeby wskazywania konkretnych lat 2010-2030, skoro nie ma porównania do wcześniejszych średnich temperatur rocznych.	KZGW	Uwaga nie uwzględniona
35	19	Tabela 2. Zmiana warunków klimatycznych pomiędzy rokiem 2001 a 2030 Temperatura średnia roczna Długość okresu weget. > 5 st C (w dniach)		W związku ze stałym wzrostem temperatury powietrza - niezrozumiałe wydają się być dane dotyczące regionu północno-wschodniego (Suwałki), a mianowicie względem poprzedniego dziesięciolecia (2011-2020) przewiduje się w latach 2021-2030 obniżenie średniej rocznej temperatury o 0,1 st. C oraz skrócenie długości okresu wegetacyjnego o 4 dni. Przedstawione powyżej wyniki świadczą zatem o ochłodzeniu się, a nie o ociepleniu klimatu. Fakt ten nie został przez Autorów planu adaptacji w żaden sposób skomentowany ani też nie został wyjaśniony. Dane te świadczą albo o błędnych założeniach (obliczeniach) albo, że rzeczywiście są przesłanki zmian prowadzących do ochłodzenia klimatu w latach 2021-2030.	MRiRW	Uwaga uwzględniona
38	20	Rysunek 8. Liczba dni z temperaturą maksymalną większą od 25oC w latach 1971-2030 Rysunek 9.Liczba dni z temperaturą minimalną ujemną w latach 1971-2030	Skala na osi Y na rys. 8 powinna być zawarta od 0 do 40. Na osi Y na rysunkach 8 i 9 powinno być napisane miano czyli w tym przypadku "dni". Na osi X zamiast wartości "80, 90, 0 itd." należy zatosować pełny zapis tzn. 1980-1989, 1990-1999 itd. lub też zawrzeć te informacje w wyjaśnieniach zamieszczonych pod rysunkiem. Natomiast oś ta powinna zawierać miano w tym przypadku "lata" lub np. "okres".	Brak opisu skali na osi X i Y (rys 8 i 9). Zwłaszcza rys. 8 jest nieczytelny (powyżej wartości 40 nie ma żadnych danych, a skala jest do wartości 100).	MRiRW	Uwaga uwzględniona
39	20	Rysunek 10. Długość okresu wegetacyjnego (śr temp dobowa >5oC) w Polsce w dniach w okresie 1971-2030 Rysunek 11. Sumy stopniodni dla temperatury <17oC w okresie 1971-2030	Skala na osi Y na rys. 10 powinna być zawarta od 0 do 250. Na osi Y na rysunku 10 powinno być napisane miano czyli w tym przpadku "dni", a na rysunku 11 stopnie Celsjusza. Na osi X zamiast wartości "80, 90, 0 itd." należy zatosować pełny zapis tzn. 1980-1989, 1990-1999 itd. lub też zawrzeć te informacje w wyjaśnieniach zamieszczonych pod rysunkiem. Natomiast oś ta powinna zawierać miano w tym przypadku "lata" lub np. "okres".	Podpisy na osi Y nie są kompletne (brak miana) oraz brak podpisu na osi X (rys 10, 11). Na rysunku 10 - powyżej wartości 250 nie ma żadnych danych, a skala sięga do 300. Różnice w długości okresu wegetacyjnego są niewidoczne pomiędzy poszczególnymi okresami	MRiRW	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
37	20	„Do oszacowania zapotrzebowania na energię cieplną niezbędną w budownictwie do ogrzewania pomieszczeń stosowane są tzw. stopniodni dla progu temperatury <17oC. W omawianym okresie wykazują tendencję spadkową (Rysunek 11) i do roku 2030 suma roczna stopniodni zmniejszy się o ok. 4,5%, co z praktycznego punktu widzenia nie będzie miało większego znaczenia dla gospodarki."		Dlaczego? Należałoby przedstawić kalkulację, która to potwierdza.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Zbyt duży poziom szczegółowości
36	20		poprawić wykresy	Brak zakresu niepewności (odchyleń standardowych, innych estymacji niepewności)	Prezydium Komitetu Geofizyki PAN, Uniwersytet Warszawski, Wydział Fizyki, Instytut Geofizyki, prof. dr hab. Szymon Malinowski	Uwaga nie uwzględniona. Zbyt duży poziom szczegółowości
40	21	"...co z praktycznego punktu widzenia nie będzie miało większego znaczenia dla gospodarki."	"...co z kolei może wpłynąć na spadek zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepło oraz obniżenie emisji dwutlenku węgla."	Skrócenie okresu grzewczego może przyczynić się do spadku zapotrzebowania na ciepło/energię elektryczną w sezonie zimowym i tym samym obniżenie emisji CO2	KOBiZE	Uwaga uwzględniona.
41	21	"Przestrzenna analiza zmian wybranych elementów klimatycznych wskazując na niewielkie zmiany uśrednionych warunków klimatycznych, z tendencją wzrostową temperatury powietrza.".	"Przestrzenna analiza zmian wybranych elementów klimatycznych wskazuje na niewielkie zmiany uśrednionych warunków klimatycznych (jakich i o ile), z tendencją wzrostową temperatury powietrza.".	Bardzo ważną jest informacja o zmianach uśrednionych zmian kloimatycznych. Należy ją doprecyzować, wskazując jaka to zmiana i jakiego parametru, ponieważ ma wyraźny wpływ na konieczność podjęcia działań adaptacyjnych.	NFOSiGW	Uwaga nie uwzględniona
42	21	„Przestrzenna analiza zmian wybranych elementów klimatycznych wskazuje na niewielkie zmiany uśrednionych warunków klimatycznych, z tendencją wzrostową temperatury powietrza. Pociągać może to za sobą wzrost zmienności i częstsze występowanie w badanym okresie zjawisk ekstremalnych."		Skoro zmiany warunków są niewielkie, to dlaczego ma się to przejawiać wzrostem zmienności i częstszym występowaniem zjawisk ekstremalnych?	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Zapis mówi o zmianach uśrednionych
45	22	Okresy suche wydłużają się najbardziej we wschodniej i południowo-wschodniej Polsce, podobnie jak i opady ulewne (Rysunek 17 i 18).	Okresy suche wydłużają się najbardziej we wschodniej i południowo-wschodniej Polsce, podobnie jak i okresy mokre (Rysunek 17 i 18).	W tym kontekście, to chyba chodziło o wydłużanie się okresów mokrych, a nie opadów ulewnych.	KZGW	Uwaga uwzględniona
46	22	Rysunek 18. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: długość okresów i mokrych (>10 mm/d)		Podany opis rysunku wskazuje na brak części informacji przed "i"	KZGW	Uwaga uwzględniona
48	22	Rysunek 15. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: liczba dni z temperaturą maksymalną większą od 25oC Rysunek 16. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: liczba dni z temperaturą minimalną mniejszą od -10oC	Prawdopodobnie legenda zawiera skalę oznaczającą dni, a zatem należy dopisać ten wyraz w legendzie.	Podpisy na osi Y nie są kompletne (brak miana) (rys 15, 16)	MRiRW	Uwaga uwzględniona
49	22	Rysunek 19. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: długość okresu wegetacyjnego (dla progu 5oC) Rysunek 20. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: stopniodni dla progu 17oC	Na rys. 19 legenda zawiera skalę oznaczającą dni, a zatem należy dopisać ten wyraz w legendzie. Natomiast na rys. 20 są to prawdopodobnie st. Celsjusza, a zatem w tym przypadku należy tę informację zamieścić w legendzie.	Podpisy na osi Y nie są kompletne (brak miana) (rys 19, 20)	MRiRW	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
47	22	„Z rysunku 15 i 16 wynika, że wzrost okresów upalnych (tmax > 25ºC) obejmuje cały kraj podobnie jak spadek liczby dni z okresami mroźnymi (tmin < -10ºC), a największych zmian należy oczekiwać w Polsce pd-wsch.”		Dlaczego w tabeli 2 (str. 19) jest wobec powyższego jedynie liczba dni z temperaturą < 0ºC?	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Znajduje się również liczba dni >25°c
43	22	Rysunek 15. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: liczba dni z temperaturą maksymalną większą od 25C	Rysunek 15.Przyrost liczby dni z temperaturą maksymalną większą niż 25C w odniesieniu do okresu referencyjnego.	Mapa przedstawia nie liczbę dni Tmax>25C a przyrost tej liczby.	Prezydium Komitetu Geofizyki PAN, Uniwersytet Warszawski, Wydzial Fizyki, Instytut Geofizyki, prof. dr hab. Szymon Malinowski	Uwaga uwzględniona
44	22	Rysunek 16. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: liczba dni z temperaturą minimalną mniejszą od -10C	Rysunek 16. Spadek liczby dni z temperaturą maksymalną mniejsza niż -10C w odniesieniu do okresu referencyjnego.	Mapa przedstawia nie liczbę dni Tmin<-10C a spadek tej liczby.	Prezydium Komitetu Geofizyki PAN, Uniwersytet Warszawski, Wydzial Fizyki, Instytut Geofizyki, prof. dr hab. Szymon Malinowski	Uwaga uwzględniona
50	23	str. 23-34 rozdz. 3.3.	Proponujemy dodanie opisu wpływu zmian klimatu na inne sektory przemysłu poza energetyką	Dostosowanie sektora energetycznego, transportu i budownictwa do zmian klimatu spowoduje także konieczność dostosowania innych branż przemysłu. Brak uwzględnienia w raporcie innych - poza energetyką - gałęzi przemysłu sugeruje pośrednio brak wpływu zmian klimatu na przemysł.	KOBiZE	Uwaga nie uwzględniona. W dokumencie wskazano sektory o największyej wrażliwości
53	23	(…) zwiększone prawdopodobieństwo występowania nagłych powodzi opadowych oraz powodzi błyskawicznych mogących powodować podtopienia obszarów źle zarządzanych przestrzennie.	(…) zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych wywołanych silnymi opadami mogących powodować zalewanie obszarów, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna.	Sformułowanie "nagła powódź opadowa" jest tożsama z definicją "powodzi błyskawicznej".	KZGW	Uwaga uwzględniona
54	23	Na formowanie zasobów wodnych w dużej mierze wpływa pokrywa śnieżna.	Na kształtowanie zasobów wodnych w dużej mierze wpływa pokrywa śnieżna.	stylistyka	KZGW	Uwaga uwzględniona
51	23	Rysunek 19. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: długość okresu wegetacyjnego (dla progu 5C)	Rysunek 19. Różnica długości okresu wegetacyjnego (dla progu 5C) między okresem 2001- 2030 a referencyjnym.	Tekst niejednoznaczny.	Prezydium Komitetu Geofizyki PAN, Uniwersytet Warszawski, Wydzial Fizyki, Instytut Geofizyki, prof. dr hab. Szymon Malinowski	Uwaga uwzględniona
52	23	Rysunek 20. Różnica między okresem 2001-2030 a referencyjnym: stopniodni dla progu 17C	Rysunek 20. Różnica w liczbie stopniodni (dla progu 17C) między okresem 2001- 2030 a referencyjnym.	Tekst niejednoznaczny.	Prezydium Komitetu Geofizyki PAN, Uniwersytet Warszawski, Wydzial Fizyki, Instytut Geofizyki, prof. dr hab. Szymon Malinowski	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
55	24	Pozytywnym skutkiem zmniejszenia się zawartości wody w pokrywie śnieżnej, będzie spadek występowania powodzi roztopowych.Jednakże mogą wystąpić także skutki negatywne, w tym dla struktury gleb oraz kondycji ekosystemów.	Pozytywnym skutkiem zmniejszenia się zawartości wody w pokrywie śnieżnej, będzie niższe prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi roztopowych. Jednakże może się to przyczynić do pogorszenia struktury gleby oraz kondycji ekosystemów.	stylistyka	KZGW	Uwaga uwzględniona
64	25	Spodziewane ocieplenie się klimatu spowoduje migrację gatunków, w tym inwazyjnych, głównie z Europy Południowej, Afryki Północnej, Azji, wraz z równoczesnym wycofywaniem się tych gatunków, które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy latem, a dobrze znoszą ostre mrozy	Spodziewane ocieplenie się klimatu spowoduje migrację gatunków, w tym obcych inwazyjnych, głównie z Europy Południowej, Afryki Północnej, Azji, wraz z równoczesnym wycofywaniem się tych gatunków, które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy latem, a dobrze znoszą ostre mrozy	Zgodnie z rekomendacją Stałego Komitetu Konwencji Berneńskiej nr 142 (2009) w sprawie interpretacji definicji inwazyjnych gatunków obcych ujętej w treści Konwencji o różnorodności biologicznej i uwzględnienia zmian klimatu – gatunki rodzime na danym obszarze, które rozprzestrzeniają się w wyniku zmian klimatu na inne obszary nie są uznawane za inwazyjne, ze względu na to, że jest to naturalny proces. Zagrożenie stanowi natomiast rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków obcych.	GDOŚ	Uwaga uwzględniona
57	25	Spodziewane ocieplenie się klimatu spowoduje migrację gatunków, w tym inwazyjnych, głównie z Europy Południowej, Afryki Północnej, Azji, wraz z równoczesnym wycofywaniem się tych gatunków które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy latem, a dobrze znoszą ostre mrozy.	[dodać] Migracje gatunków, będące formą ich adaptacji do zmian klimatu, mogą jednak zostać uniemożliwione przez 'niedrożność ekologiczną' przekształconych przez człowieka krajobrazów: brak ciągłości ekologicznej formacji roślinnych, niedrożnośc korytarzy ekologicznych (tak rzecznych jak i leśnych), niskie nasycenie krajobrazu elementami przyrodniczymi mogącymi stanowić 'stepping stones' dla poszczególnych gatunków (tnp. drobnymi torfowiskami, mokradłami, oczkami wodnymi)	Istotne, krytyczne dla różnorodności biologicznej oddziaływanie, którego należy oczekiwać.	Klub Przyrodników	Uwzględniono
56	25	str. 25 Tabela 3. Różnica (w hm3) pomiędzy średnimi zasobami i poborami wody dla okresu 2021-2050	Podanie źródła danych do opracowania tabeli.	Proponujemy wskazać źródło, na podstawie którego opracowano tabelę.	KOBiZE	Uwaga uwzględniona.
62	25	Jednakże różne gatunki i siedliska inaczej reagują na zmiany klimatyczne – niektóre mogą na tym korzystać, inne mogą znacznie ucierpieć.	Jednakże różne gatunki i siedliska inaczej reagują na zmiany klimatyczne – na niektóre oddziaływanie to wpłynie korzystnie, na inne nie.	styllistyka	KZGW	Uwaga uwzględniona
58	25		Uwzględnienie w chwili obecnej jako normalnej wielkości różnicy pomiędzy średnimi zasobami i poborami wody dla okresu 2021-2050 dla województwa mazowieckiego, która jest tak niewielka (na tle innych województw) rodzi konieczność podjęcia natychmiastowych działań inwestycyjnych, mających na celu zwiększenie zasobów wodnych w województwie mazowieckim tak, aby zwiększyć wzmiankowaną wartość.		NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona.
59	25	"3.3.2. Róznorodność biologiczna i obszary Natura 2000".	"3.3.2. Róznorodność biologiczna".	Propozycja zmiany nazwy tytułu rozdziału 3.3.2. Obszary chronione - w tym Natura 2000 są "pochodną" różnorodności biologicznej (najcenniejsze miejsca).	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona.
60	25	„Obserwowane i przewidywane zmiany w reżimie hydrologicznym na całej powierzchni kraju w bezpośredni sposób oddziałują na różnorodność biologiczną z włączeniem obszarów Natura2000.”.	„Obserwowane i przewidywane zmiany w reżimie hydrologicznym na całej powierzchni kraju w bezpośredni sposób oddziałują na różnorodność biologiczną.”.	Wykreślenie fragmentu "z włączeniem obszarów Natura2000” wynika z faktu, że Natura 2000 jest w pełni ujęta w pierwszej części zdania, gdzie jest mowa o różnorodności biologicznej.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona.
61	25	3.3.2. Różnorodność biologiczna i obszary Natura 2000	3.3.2. Różnorodność biologiczna i obszary prawnie chronione	W projekcie dokumentu skupiono się jedynie na obszarach Natura 2000, które stanowią pewien % w stosunku do funkcjonujących na terenie Polski różnego rodzaju form ochrony przyrody.	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
63	25	Natura 2000		1. Mając na uwadze, że różnorodność biologiczna jest chroniona nie tylko na obszarach Natura 2000, w dokumencie brakuje informacji na temat wpływu zmian klimatu na inne formy ochrony przyrody wskazane w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 j.t.).		Uwaga uwzględniona
68	26	brak	Wprowadzenie dodatkowego pkt 3.3.3.1. pt. "Jakość powietrza" w brzmieniu: "Warunki klimatyczne mają bezpośredni wpływ na stan jakości powietrza w Polsce. W związku z wydłużającym sie okresem utrzymujących się niskich temepratur powietrza, poniżej 10 stopni C (od października do kwietnia roku następnego), następuje intensyfikacja procesów grzewczych. Najpoważniejszym obecnie problemem w zakresie ochrony/jakości powietrza w Polsce jest problem tzw. niskiej emisji, czyli emisji pochodzącej z niskich, lokalnie uciążliwych emitorów, w szczególności powodowanej przez sektor komunalno-bytowy. Jak wynika z analizy jakości powietrza, corocznie przeprowadzanej przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska, niedotrzymane są przede wszystkim standardy jakości powietrza na terenie aglomeracji oraz dużych miast Polski południowej. Ponadto poważnym zagrożeniem, wynikającym ze zmian klimatu w Polsce, są utrzymujące się w okresie letnim susze i pożary, które mają negatywny wpływ na stan jakości powietrza."	W zwiazku z faktem, że skutki zmian klimatu (wydłużony okres niskich temperatur w okresie jesienno-zimowo-wiosennym, w okresie letnim - susze i pożary) mają bezpośredni wpływ na stan jakości powietrza, w podejmowanych działaniach naprawczych, przeciwdziałającym zmianom klimatycznym, należy uwzględnić ich wpływ na jakość powietrza.	DOP MŚ	Uwaga nie uwzględniona. SPA2020 pokazuje mniejszą liczbę dni "chłodnych" i mroźnych
65	26		Należy przedstawić wpływ warunków klimatycznych i ekstremalnych zjawisk pogodowych na energetykę. Wpływ powinien dotyczyć: wytwarzania energii z uwzględnieniem rodzajów źródeł, przesyłu energii oraz jej odbioru, uwzgledniajacego zmiany w zapotrzebowaniu na energię: zarówno elektryczną i cieplną.	Usytematyzowanie informacji pozwoli na pdjęcie racjonalnych i uporządkowanych decyzji.	NFOSiGW	Uwaga nie uwzględniona. Brak propozycji zapisu
69	26	„Dzisiejsze górskie zbiorowiska leśne mogą stracić do 60% gatunków a produkcyjność drzewostanów i ich trwałość może gwałtownie się załamać."		Jak to wyjaśnić, skoro górna granica lasu w górach będzie się podnosić, a więc lasy zajmą większy obszar?	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Brak doprecyzowania

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
70	26	„Według prognoz wzrośnie liczba awarii, będących wynikiem występowania porywistych wiatrów oraz dni z temperaturą około 0°C, ze względu na obladzanie się przewodów." Nie ma żadnych dowodów na zwiększanie się siły wiatrów, wzrost liczby awarii może być jedynie efektem zużycia i niemodernizowania dotychczasowej infrastruktury przesyłowej."		Dlaczego obladzanie przewodów ma być bardziej groźne, skoro zmniejszy się liczba dni z temperaturą < 0°C (tabela 2 na str. 19)?	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Akapit dotyczy przechodzenia przez punkt $0^{o}c$
67	26	rozdział 3 pkt 3.3.4. Energetyka "Wzrost średniej temperatury zimy i lata wpłynie korzystnie na zapotrzebowanie na energię elektryczną i ciepło, bo przy niewielkim wpływie na sumaryczne roczne zapotrzebowanie spowoduje zauważalne zmniejszenie różnicy między zapotrzebowaniem zimowym i letnim."	Nie można się zgodzić ze stwierdzeniem, że wzrost średniej temperatury zimy i lata wpłynie korzystnie na zapotrzebowanie na energię elektryczną i ciepło. W szczególności w warunkach zwiększenia średniej temperatury okresu zimowego nastąpi przede wszystkim zmniejszenie zużycia ciepła, a poziom zużycia energii elektrycznej z uwagi na praktyczne zaniechanie używania jej dla celów grzewczych nie ulegnie znaczącej zmianie. Natomiast może nastąpić znaczny wzrost zużycia energii elektrycznej w okresie letnim z przeznaczeniem na potrzeby klimatyzacji, o której mowa na końcu rozdziału. Urządzenia klimatyczne w Polsce zaczynają być powszechnie stosowane i zużywają znaczące ilości energii elektrycznej w okresie letnim. W takim przypadku całkowite zużycie energii elektrycznej w okresie rocznym wzrośnie, co będzie zjawiskiem niekorzystnym.		Prezydent Miasta Krakowa	Uwaga uwzględniona
66	26			zagrożenia dla lasów wynikają także z braku zimy. Drzewa, które nie przygotowują się do sezonu zimowego (ni9e zmniejszają ilości soków) są bardzo narażone na krótkotrwałe mrozy, które jeszcze bardzo długo będą występowały w naszym klimacie. To zagadnienie w ogóle nie jest wspomniane w tekście.	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga nie uwzględniona. Brak propozycji zapisu
71	26	**26 i 38** pkt. 3.3.4 oraz kierunek działań 1.3		Opisy zawarte w pkt 3.3.4. i Kierunku działań 1.3. – nie ustosunkowują się do zagadnień energetyki geotermalnej, a zasoby wód geotermalnych o temp. 27 -125OC znajdują się na znacznej części obszaru Polski.	Urząd marszałkowski Łódzkie	Uwaga nie uwzględniona. Wskazane na stronie 37 działania nie wykluczają geotermii

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
72	27	„Wzrost średniej temperatury zimy i lata wpłynie korzystnie na zapotrzebowanie na energię elektryczną i ciepło, bo przy niewielkim wpływie na sumaryczne roczne zapotrzebowanie spowoduje zauważalne zmniejszenie różnicy między zapotrzebowaniem zimowym i letnim.”		Co to znaczy? Sformułowanie jest całkowicie niejednoznaczne.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga uwzględniona
73	27	„Przy zwiększonej temperaturze powietrza, zwiększy się parowanie wód powierzchniowych, wystąpią zaburzenia w gospodarce wodnej, co w konsekwencji wpłynie na uprawę roślin, w tym roślin energetycznych. Przy długich i gwałtownych deszczach plantacje biomasy mogą ulegać zniszczeniu lub nadmiar wilgoci negatywnie wpłynie na ich efektywność energetyczną. Może nastąpić zmniejszenie zainteresowania lub rezygnacja z rozwoju technologii energetycznych biomasy. W przypadku instalacji hydroenergetycznych, niedobór wody może w istotny sposób obniżyć ich wydajność. W przypadku energetyki wiatrowej warunki energetyczne pogorszą się. Zmiany klimatyczne spowodują znacznie zwiększoną nieprzewidywalność występowania bardzo silnych wiatrów, huraganów i długich okresów bezwietrznych. Wykorzystywanie tego źródła energii może zatem wiązać się ze zwiększonym ryzykiem zarówno ze względu na przewidywalność produkcji energii jak i ze względu na zniszczenia		Są to rozważania zupełnie teoretyczne i niepoparte żadną dokumentacją!	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Stwierdzenia są logiczne i są sformułowane na podstawie projektu KLIMADA
74	27	„Jedynie w przypadku energii słonecznej można spodziewać się poprawy warunków w lecie ze względu na wydłużone okresy pogody słonecznej i zmniejszenie w zimie ze względu na dłuższe okresy z zachmurzeniem.”		Czy to ma oznaczać, że w zimie też nastąpi „poprawa warunków”?	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Brak propozycji zapisu

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
75	27	W przypadku energetyki wiatrowej warunki energetyczne pogorszą się. Zmiany klimatyczne spowodują znacznie zwiększoną nieprzewidywalnośd występowania bardzo silnych wiatrów, huraganów i długich okresów bezwietrznych. Wykorzystywanie tego źródła energii może zatem wiązad się ze zwiększonym ryzykiem zarówno ze względu na przewidywalnośd produkcji energii jak i ze względu na zniszczenia instalacji.	W przypadku energetyki wiatrowej warunki energetyczne zmienią się. Zmiany klimatyczne pociągną za sobą konieczność wypracowania bardziej zaawansowanych metodologii prognozowania występowania bardzo silnych wiatrów, huraganów i długich okresów bezwietrznych. Wykorzystywanie tego źródła energii może zatem wiązad się ze zwiększonym ryzykiem zarówno ze względu na przewidywalność produkcji energii jak i ze względu na zniszczenia instalacji.	Zmiany mogą faktycznie powodować zwiększone zapotrzebowania na złożoną prognostykę produktywności farm wiatrowych. Wydaje się jednak, że przy odpowiednio szybkim podjęciu prób w kierunku wypracowania odpowiednich modeli, jest szansa na ich dostosowanie do zmieniających się potrzeb związanych ze zmianami klimatu.	Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej	Energetyka odnawialna na pewno straci na znaczeniu ze względów ekonomicznych (np. brak dotowania). Lub decyzji politycznych (np. zakaz wspolspalania). Wplyw zmienionych warunkow klimatycznych nie ma z tym nic wspolnego
76	28	Ponadto wzmożone falowanie może spowodować katastrofalne rozmywanie wydm nadbrzeżnych, które nie będą miały możliwości wystarczająco szybkiej odbudowy, by w dalszym ciągu pełnid funkcje ochronne przed erozją.	Ponadto, wzmożone falowanie oraz niewłaściwie zaplanowane i przeprowadzone (bez uwzględnienia procesów geodynamicznych i współczesnej wiedzy o nich) prace umacniania brzegu, mogą spowodowac lokalny zanik plaż i rozmywanie wydm nadbrzeżnych, które nie będą miały możliwości wystarczająco szybkiej odbudowy, by w dalszym ciągu pełnić funkcje ochronne.	Ryzyko stwarza także - paradoksalnie - umacnianie brzegu i wydm, jeśli prowadzone w niewłaściwy sposób (np.. Zalesienie wydm i ich zaplecza może prowadzić do zaburzenia transportu piasku w sposób skutkujący paradoksalnie zanikiem plaży). Wydmy chronią nie tylko przed erozją.	Klub Przyrodników	Uwzględniono
77	28	Bardzo istotnym skutkiem zmian klimatu będzie wzrost częstotliwości powodzi sztormowych i częstsze zalewanie terenów nisko położonych oraz degradacja nadmorskich klifów i brzegu morskiego, co spowoduje silną presję na infrastrukturę znajdującą się na tych terenach.	Bardzo istotnym skutkiem zmian klimatu będzie wzrost częstotliwości powodzi sztormowych i częstsze zalewanie terenów nisko położonych oraz wzmożona abrazja nadmorskich klifów i brzegu morskiego, co może mieć negatywny synegristyczny efekt z nie w pełni kontrolowanymi procesami zainwestowania i urbanizacji, zachodzacymi na zapleczu brzegu morskiego	Ta potencjalnie zagrożona infrastruktura znalazła się tam - i nadal powstaje - w wyniku nieprzemyślanych decycji lokalizaycunych i braku polityki przestrzennej chroniącej zaplecze brzegu morskiego przed urbanizacją.	Klub Przyrodników	Uwaga nie uwzględniona. Polityka przestrzenna jest uwzględniona w działaniach
78	29	są tereny Polski południowa.	są tereny Polski południowej.	uwaga stylistyczna	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet	Uwaga uwzględniona
80	30	„Rozpoczynający się wcześniej okres wegetacji zwiększy zagrożenie upraw ze względu na występowanie późnych wiosennych przymrozków.”		Jak to możliwe, skoro będzie mniej dni z temperaturą < 0°C (tabela 2 na str. 19)?	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. To, że nastapi zmniejszenie liczby dni nie oznacza, że będą występować w tych samych porach. Wcześniejszy okres wegetacji, jest równoznaczny z większym rzykiem przymrozków
79	30			zagrożenia w rolnictwie opisane są bardzo pobieżnie, brak wpływu braku pokrywy śnieżnej na oziminy i wysokiej temperatury w okresie wzrostu na tempo dojrzewania, co prowadzi do zmniejszenia wielkości ziaren. Oba skutki sa szeroko dyskutowane na forum międzynarodowym i można im zapobbiec przez odpowiednie działania adaptacyjne.	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga nie uwzględniona. Uwagi słuszne ale zbyt szczegółowe na poziom strategii.
82	31	„Wyższe stany morza spowodują potrzebę przebudowy części infrastruktury niedostosowanej do nowych rzędnych poziomu morza, co morze mieć wpływ na poziom realizowanych przeładunków i ewentualny rozwój tych portów.”		Na jakich opracowaniach oparli się autorzy Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zamiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, skoro maksymalne szacunki podniesienia poziomu morza dla polskiego wybrzeża, oparte na wiarygodnej dokumentacji, nie przekraczają 5 cm do 2030 roku?!	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Zapisy oparte są na materiałach opracowanych w ramach projektu KLIMADA

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
81	31			braku wpływu wielokrotnego w ciągu zimy przechodzenia temperatury przez 0 (częstego zamarzania i rozmarzania), przy braku pokrywy snieznej wpływa to katastrofalnie na stan nawierzchni	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona
83	32	"Pośrednim zagrożeniem są powodzie…" (dot. terenów zurbanizowanych).	"Bezpośrednim zagrożeniem są powodzie…".	W terenach zurbanizowanych powiedzie są zagrożeniem bezpośrednim. W obszarach tych występuje bardzo wysoki % terenów utwardzonych, co przy dużych opadach deszczu intensyfikuje proces spływu powierzchniowego, podtapiania i w konsekwencji powodzi.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona
84	32	Miejska wyspa ciepła jest efektem nadmiernej emisji energii z różnych źródeł miejskich.	Miejska wyspa ciepła jest efektem odmiennego przebiegu procesów wymiany energii miżdzy podłożem a atmosferą przez powierzchnie sztuczne (asfalt, beton, pokrycia dachów itp.).	stwierdzenie nieprawdziwe, miejska wyspa ciepła jest bardziej intensywna latem, gdy emisja ciepła antropogenicznego jest mniejsza	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona
86	33	Wyniki prognoz pokazują, że do roku 2030 zmiany klimatu będą miały dwojaki, pozytywny i negatywny wpływ na gospodarkę i społeczeństwo. Wzrost średniej temperatury powietrza będzie miał pozytywne skutki m.in. w postaci wydłużenia okresu wegetacyjnego, skrócenia okresu grzewczego oraz wydłużeniu sezonu turystycznego.	Wyniki prognoz pokazują, że do roku 2030 zmiany klimatu będą miały dwojaki pozytywny i negatywny wpływ na gospodarkę i społeczeństwo. Zdecydowanie dominujący będzie jednak wpływ negatywny. Wzrost średniej temperatury powietrza spowoduje wydłużenie okresu wegetacyjnego, co oznaczać będzie m.in. wcześniejsze rozpoczęcie wegetacji roślin (w tym uprawnych), a co za tym idzie ich większe narażenie na skutki wiosennych przymrozków. Będzie miało to znaczące, negatywne konsekwencje dla całej polowej produkcji rolnej, w tym przede wszystkim dla sadownictwa. Skróceniu okresu grzewczego towarzyszyć będzie wyższa temperatura w okresie letnim i częstsze występowanie okresów z bardzo wysoką temperaturą. Zwiększy to zapotrzebowanie na klimatyzację – w efekcie czego wzrośnie w okresie letnim zapotrzebowanie na energię elektryczną (szacuje się, że klimatyzacja pomieszczeń wymaga czterokrotnie więcej energii niż ich ogrzewanie) – a więc wówczas, gdy elektrownie mogą mieć trudności z utrzymaniem warunków pracy ze względu na niski stan wód i trudności z chłodzeniem kotłów. Wyższa średnia temperatura być może wydłuży sezon turystyczny latem, ale będzie zapewne miała bardzo negatywne konsekwencje dla możliwości uprawiania turystyki zimowej. Będzie to miało znaczące negatywne oddziaływania nea te regiony Polski, których rozwój w dużym stopniu oparty jest na turystyce zimowej.	W ocenie Koalicji Klimatycznej przedstawionym kwestiom w Strategii... poświęcono niewystarczającą uwagę, co może skutkować tym, że prowadzone działania adaptacyjne w tym zakresie będą nieefektywne.	Koalicja Klimatyczna	Uwaga nie uwzględniona. Negatywne skutki są wymienione w dokumencie
87	33		Proponuje się dodanie po części "Zdrowie" części "wsparcie osób niezdolnych do samodzielnego życia „ w brzmieniu: "szczególnie wrażliwe na choroby klimatozależne są grupy zwiększonego ryzyka jak osoby starsze, chorzy, osoby bezdomne i ubogie oraz dzieci."	W minionych latach w wielu krajach UE obserwowano zjawisko wysokiej umieralności np. osób starszych w okresach, w których odnotowywano ekstremalnie wysokie temperatury. Ponadto należy zauważyć, iż zmiany klimatu to nie tylko jego ocieplenie, ale również pojawianie się skrajnie niskich temperatur, które dla osób bez domu są szczególnie niebezpieczne. Aby przeciwdziałać takim zjawiskom, a zwłaszcza ich negatywnym dla ludzi konsekwencjom nieodzownym wydaje się rozwijanie, głównie w ramach systemu pomocy społecznej, różnych form wspierania osób ubogich, wykluczonych społecznie, niezaradnych życiowo, które są szczególnie narażone na negatywne konsekwencje zmian klimatu. (tę treść proponuje się wykorzystać w proponowanej nowej części "wsparcie osób niezdolnych do samodzielnego życia").	MPiPS	Uwaga nie uwzględniona. Taki zapis jest już w SPA2020.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
231	33	Zmiany klimatu mogą pośrednio wpływać na zdrowie poprzez tworzenie warunków dla wzrostu zanieczyszczeń powietrza i wody, ozonu, rozwoju bakterii pokarmowych, a także chorób zakaźnych przenoszonych przez owady.	Zmiany klimatu mogą pośrednio wpływać na zdrowie poprzez tworzenie warunków dla wzrostu zanieczyszczeń powietrza (wtórnego pylenia oraz ozonu) i wody, rozwoju bakterii powodujących zakażenia pokarmowe, a także chorób zakaźnych przenoszonych przez owady.	Ozon jest zanieczyszczeniem powietrza i nie powinien być wymieniany odrębnie. Pył zawieszony jest obecnie największym problemem, a w przypadku fal upałów i susz, wtórna emisja pyłu może mieć istotne znaczenie. W każdym organizmie znajdują się "bakterie pokarmowe" (mikroflora jelitowa), ale tylko bakterie chorobotwórcze są groźne dla zdrowia.	Narodowy Instyut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny	Uwaga uwzględniona.
85	33		W rozdziale należy uwzglednić kwestię wpływu zmian temperatur w okresie grzewczym na zmianę w zapotrzebowaniu na ciepło.	Nie tylko wiatry i opady będą tu istotne, ale również zmienność temperatury i jej wartosci średnie. (temperatura zgodnie z z informacją ze strony 21 będzie miała tendencję wzrostową).	NFOSiGW	Uwaga nie uwzględniona.
89	34	Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpłynie na różnorodności biologiczną i obszary Natura 2000 w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe.	Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpłynie na różnorodności biologiczną i formy ochrony przurody w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe.	Podobnie jak w uwadze pierwszej do podrozdziału 3.3.2. – różnorodność biologiczna nie jest chroniona tylko w ramach obszarów Natura 2000, dlatego też proponuje się zastąpić sformułowanie „obszary Natura 2000" określeniem „formy ochrony przyrody", gdyż obniżenie poziomu wód gruntowych może rodzić negatywny skutek zarówno w odniesieniu do obszarów chronionych jak i względem chronionych gatunków roślin i zwierząt.	GDOŚ	Uwaga uwzgledniona
88	34	"Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpłynie na różnorodność biologiczną i obszary Natura 2000 w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe.".	"Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpłynie na różnorodność biologiczną w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe.".	Propozycja usunięcia fragmentu "i obszary Natura 2000" wynika z faktu, że nie ma powodu, aby w ramach róznorodności wpisywać dodatkowo obszary Natury 2000.	NFOSiGW	Uwaga uwzględniona.
90	35	(BEiŚ, SZRWRiR, SRT, KSRR, SIEG, SRKS).	(BEiŚ, SZRWRiR, SRT, KSRR, SIEG, SRKS, SSP, SBNRP).	Cele szczegółowe powinny uwaględniać te dwie kluczowe strategie, tj: Strategia Sprawne Państwo (SSP) i Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (SBNRP) tym bardziej że proponuje się również wyodrębnić w SPA-2020 nowy kierunek działań 4.3 Adaptacja służb ratowniczych i ochrony ludności do reagowania na ekstremalne zjawiska pogodowe	CKR-IV w KG PSP	Uwaga uwzględniona [SSP,SBNRP] Nie uwzględniono propozycji nowego kierunku
100	35	Rozdizał 4.1 Cel główny strategii		Zaproponowano szereg działań o charakterze horyzontalnym, w tym działania legislacyjne takie jak „przeprowadzenie nowelizacji Ustawy o lasach, pod kątem uwzględnienia działań adaptacyjnych" (str. 35). Brakuje jednak konkretnych propozycji i wskazania na czym taka nowelizacja miałaby polegać.	GDOŚ	Uwaga nie uwzględniona. To nie ten etap.
101	35	Rozdizał 4.1 Cel główny strategii		Kierunek działań 1.2 - w przypadku działań stabilizacyjnych linii brzegowej i zapobiegania erozji i zanikowi plaż oraz degradacji klifów (1.2.1) należy pamiętać, że proces erozji brzegów jest procesem naturalnym. Wszelkie działania zmniejszające jego intensywność należy prowadzić wyjątkowo rozważnie i tylko w miejscach, w których jest to bezwzględnie konieczne, aby koszty, związane m.in. ze zniszczeniem cennych ekosystemów czy intensyfikacją procesów erozyjnych w innych miejscach, nie przewyższyły korzyści.	GDOŚ	Uwaga ogólna

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
91	35	4.1 Cel główny strategii	4.1 Cel główny planu	Jest to jedyne miejsce w SPA2020, gdzie dokument nazwany został strategią. Proponuje się dostosowanie nazewnictwa do istniejącego w całym dokumencie.	GUS	Uwaga uwzględniona.
92	35	Dzialania legislacyjne	[dodać] Nowelizacja ustawy o ochronie przyrody w sposób gwarantujący skuteczną ochronę i odtwarzanie ciagłości ekologicznej (ochrona korytarzy ekologicznych, ciągłości ekologicznej cieków) oraz powszechną i niezależną od woli samorzadu terytorialnego ochronę nasycenia krajobrazu drobnymi strukturami przyrodniczymi ważnymi umiożliwienia dla migracji gatunków,	Luki w obecnym prawie powodują, że te - kluczowe dla adaptacji różnorodności biologicznej - aspekty nie są wystarczajaco chronione i ulegają degradacji	Klub Przyrodników	Uwaga nie uwzględniona. Ciągłośc to nie adaptacja.
93	35		Reforma systemu gospodarki wodnej w Polsce.	Wśród działań legislacyjnych w pierwszej kolejności należy wymienić konieczność dokonania reformy systemu gospodarki wodnej w Polsce. Reforma umożliwi właściwym jednostkom pełne wprowadzenie w życie zapisów planu strategicznego.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona. W dokumencie znajduje się zapis o "nowym Prawie Wodnym"
94	35		Do działań o charakterze horyzontalnym należy dodać: (1) działania inwestycyjne ujęte w Programie inwestycyjnym gospodarki wodnej hierarchizującym przedsięwzięcia pod względem ważności z podaniem kosztów i źródeł ich finansowania, (2) właściwym kierunkiem działań jest także zwiększenie zasobów wodnych poprzez włąsciwą gospodarkę wodami, w tym wodami opadowymi, ściekami, tworzeniem nowych retencji.	Jest to jedno z najistotniejszych działań, dzięki któremu możliwe będzie osiągnięcie tych celów. Działania te powinny zostać ujęte w dokumencie mającym kształt Krajowego Programu Przedsięwzięć Gospodarki Wodnej w celu zapewnienia jak najpełniejszego i racjonalnego wykorzystania wszelkich dostępnych środków. Program taki powinien zawierać wykaz niezbędnych przedsięwzięć (w tym ochrony przeciwpowodziowej i zapobiegania skutkom suszy) oraz najistotniejsze potrzeby finansowe.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona. To nie są działania horyzontalne ale konkretne przedsięwzięcia wynikające z potrzeb w sektorach.
99	35	„(...)przeprowadzenie nowelizacji Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, w tym wprowadzenie prawnych uregulowań dotyczących ocen i analiz ryzyka naturalnego, w tym geologicznego oraz prognozy zmian warunków geologicznych na skutek zmian klimatu,"		O co chodzi? Klimat przecież nie wpływa na warunki geologiczne!	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona
95	35	poziomie krajowych	poziomie krajowym	uwaga stylistyczna	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona
98	35	Brak	Usunięcie z Ustawy Prawo wodne art.. 110 ust. 3, 4, 5, 6 i 7 oraz stosowną zmianę art.. 110 ust. 8a.	Ze względu na wskazywane w tym dokumencie zagrożenia związane z obserwowanymi zmianami klimatu należy dane meteorologiczne udostępniać nieodpłatnie dla wszystkich podmiotów, w tym także dla komercyjnych. Podstawą udostępniania danych może być tylko ustawa o dostępie do informacji publicznej. Doświadczenie wielu państw wysoko rozwiniętych wskazuje na silną zależność pomiędzy swobodnym dostępem do wiedzy i informacji publicznej a konkurencyjnością danej gospodarki. Nieograniczony i nieodpłatny dostęp do informacji ma ogromne znaczenie dla rozwoju innowacyjności i zrównoważonego rozwoju oraz tworzenia społeczeństwa informacyjnego.	Stowarzyszenie Eko-Spol	Uwaga nie uwzględniona. Uwaga nie związana bezpośrednio z dokumentem

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
96	35	Wprowadzenie obowiązkowych planów zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym szczególnie dla obszarów powodziowych, zagrożonych podtopieniami i osuwiskami, zurbanizowanych, przyrodniczo cennych oraz strefy wybrzeża i wód przybrzeżnych.	Wprowadzenie obowiązkowych planów zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym szczególnie dla obszarów powodziowych, zagrożonych podtopieniami i osuwiskami, zurbanizowanych, z przekroczeniami standartów jakości powietrza, przyrodniczo cennych oraz strefy wybrzeża i wód przybrzeżnych.	Wprowadzenie obowiązkowych planów zagospodarowania w terenach z przekroczeniami standartów jakości powietrza dałoby możliwośc wprowadzenia ograniczeń w stosowaniu paliw pogłębiających problem lokalny, złego stanu jakosci powietrza.	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Uwaga nie uwzględniona. Prawo Ochrony Środowiska: "oceny jakości powietrza dokonuje się w strefach" dla tych własnie stref na których obserwuje się przekroczenia przygotowywane są programy ochrony powietrza.
97	35	Działania legislacyjne. Kluczowe zidentyfikowane obszary interwencji legislacyjnej to: przyjęcie nowego Prawa wodnego(…)	usunięcie całego zapisu	Działania legislacyjne, które miałyby usprawnić wdrażanie Strategi musiałyby objąć cały system legislacyjny w kraju zaczynając od prawa budowlanego, planowania przestrzennego skończywszy na wszyskich ustawach śriodowiskowych i tych, na które jest zapotrzebowanie np. OZE. Z doświadczenia wiadomo, że proces ten jest długotrwały. Aby móc szybko i efektywnie wdrażać Strategię zasadne byłoby zdefiniować działania systemowe, wykorzystujące narzędzia ekonomiczne.	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach	Uwaga nie uwzględniona.
102	36	Działania organizacyjne	Akapit "Działania organizacyjne" rozszerzyć i doprecyzować o: "Ponadto należy zwiększyć poziom przygotowań odpowiednich służb do reagowanie i usuwania skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych. W szczególnosci należy uwaględnić możliwość wystąpienia tych skutków w planach ratowniczych oraz planach zarządzania kryzysowego. Rozwój Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz służb raowniczych spoza tego systemu powinien wyprzedzająco uwzględniać zwiększenie skali zagrożeń spowodowanych zjawiskami pogodowywymi	Konieczność adekwatnego reagowanie na coraz bardziej ekstremalne i zmienne zjawiska pogodowe	CKR-IV w KG PSP	Uwaga nie uwzględniona. Zapis jest zbyt szczegółowy na poziom działań
108	36	Przeprowadzenie nowelizacji prawodawstwa w zakresie ocen oddziaływania na środowisko w związku z planowaną zmian przepisów na poziomie wspólnotowym m.in. w zakresie potencjału mitygacyjnego i adaptacyjnego przedsięwzięć oraz ryzyk związanych ze zmianami k		Zapis jest niejsasny. Nie określono na czym miałaby polegać wspomniania nowelizacja prawa. Dokument powinien być uzupełniony o szersze wyjaśnienie tej kwestii.	GDOŚ	Uwaga uwzględniona. Zapis usunięto
103	36	Przeprowadzenie nowelizacji prawodawstwa w zakresie ocen oddziaływania na środowisko w związku z planowaną zmian przepisów na poziomie wspólnotowym m.in. w zakresie potencjału mitygacyjnego i adaptacyjnego przedsięwzięć oraz ryzyk związanych ze zmianami klimatu,	[dodać] oraz w zakresie pełnego uwzględniania oddziaływań na elementy krajobrazu kluczowe dla adaptacji do zmian klimatycznych (w tym: korytarze ekoslogiczne, stan wód, ciągłośc ekologiczna, drobne elementy przyrody, mokradła, torfowiska)	Luki w obecnym prawie powodują, że te - kluczowe dla adaptacji różnorodności biologicznej - aspekty nie są wystarczajaco chronione i ulegają degradacji	Klub Przyrodników	Uwaga nie uwzględniona. Zapis w SPA 2020 jest wystarczający
104	36	"opracowanie podstaw wyceny wartosci środowiska z uwzględnieniem specyfiki krajowej i zmian klimatu (w tym wyceny usług ekosystemowych".	"opracowanie metodyk wyceny wartosci środowiska z uwzględnieniem specyfiki krajowej i zmian klimatu (w tym wyceny usług ekosystemowych".	Konieczne jest zapewnienie porównywalności wycen w skali kraju jak i w czasie, dlatego należy w pierwszej kolejności opracować metodyki wyceny.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona.
107	36	„(...) dostosowanie aktów prawnych oraz przepisów technicznych dotyczących dokumentowania zmian warunków geologicznych, projektowania, budowy i dostosowania infrastruktury transportowej do zmian klimatu, zwłaszcza na terenach zalewowych, podtapianych i osuwiskowych,"		O co chodzi? Klimat przecież nie wpływa na warunki geologiczne!	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
105	36	planowaną zmian przepisów	planowaną zmianą przepisów	uwaga stylistyczna	prof. dr hab.Joanna Wibig, Katedra Meteorologii i Klimatologii Uniwersytet Łódzki	Uwaga uwzględniona
106	36	Opracowanie podstaw wyceny wartości środowiska z uwzględnieniem specyfiki krajowej i zmian klimatu (w tym wyceny usług ekosystemowych).	Opracowanie podstaw wyceny wartości środowiska i zdrowia ludzi z uwzględnieniem specyfiki krajowej i zmian klimatu (w tym wyceny usług ekosystemowych).		Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Uwaga uwzględniona
114	37	kierunek 1.1		Ponadto istotne jest, aby działania służące ochronie przeciwpowodziowej w pierwszej kolejności wykorzystywały najmniej inwazyjne dla środowiska przyrodniczego rozwiązania, w szczególności nietechniczne metody ochrony przeciwpowodziowej	GDOŚ	Uwaga uwzględniona. Wykorzystano w kierunku 1.1
109	37	1.1.2. Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych.	1.1.2. Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym przenoszenie infrastruktury z terenów zagrożonych powodzią, renaturyzacja cieków i ich dolin, zapewnienie przestrzeni dla naturalnych procesów hydrodynamicznych, zwiększenie możliwości retencyjnych i zapewnienie infrastruktury krytycznej	Rozszerzenie opisu niezbędnych działan i lepsza ich kolejność	Klub Przyrodników	Uwaga nie uwzględniona. Opis w SPA2020 jest wystarczający
113	37	...pozwolą na utrzymanie dobrego stanu wód i ekosystemów...	...pozwolą na poprawę i utrzymanie dobrego stanu wód i ekosystemów od wód zależnych...	uściślenie zapisu	KZGW	Uwaga uwzględniona
110	37		Budowa, rozbudowa i utrzymanie osłony przeciwpowodziowej kraju (obwałowania, zbiorniki i in.) w tym także terenów nadmorskich i obiektów zabytkowych.	Punkt 1.1.2 powinien wskazywać jako działanie - realizację Krajowego Programu Przedsięwzięc Gospodarki Wodnej. Należałoby również doprecyzować co, gdzie i kiedy będzie budowane i rozbudowywane oraz na czym będzie polegało utrzymanie osłony przeciwpowodziowej oraz powołanie się na opracowywanie przez KZGW mapy i plany ryzyka powodziowego.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona. To nie ten etap.
111	37	Zreformowanie struktur gospodarki wodnej z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatu.	Zreformowanie struktur gospodarki wodnej z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatu oraz wdrożenie zasady zwrotu kosztów za usługi wodne zgodnie z wymogami Dyrektywy Wodnej.	Propozycja zmiany nazwy działania priorytetowego wynika z faktu, że zagwarantowanie niezbędnych środków na zarządzanie zasobami wodnymi i utrzymanie infrastruktury wodnej jest nie mniej ważne niż reforma struktur.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona
112	37	Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacyjnych cieków wodnych.	Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej , która w określonych warunkach może spełnić funkcje energetyczne; zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacyjnych cieków wodnych.	Propozycja zmiany nazwy działania 1.1.2 wynika z faktu, że w uzasadnionych przypadkach budowa lub modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej może być powiązana z obiektami energetyki wodnej.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona. Zbyt duży poziom szczegółowości.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
115	38	Zauważona potrzeba dywersyfikacji źródeł energii może być wspomagana spalaniem odpadów z odzyskaniem energii, które nie mogą być poddane recyklingowi.	Zauważona potrzeba dywersyfikacji źródeł energii może być wspomagana spalaniem odpadów, które nie mogą być poddane recyklingowi, z jednoczesnym odzyskiwaniem energii.	Proponujemy przeredagowanie tekstu	KOBiZE	Uwaga uwzględniona.
119	38	Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahao zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i cieplną, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii, takich jak energetyka jądrowa. Istotne będzie także wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, głównie energii słonecznej, wiatrowej, biomasy i energii wodnej (z uwzględnieniem ryzyk o których mowa w rozdziale 3).	Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i cieplną, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii, takich jak energetyka jądrowa. Szczególnie istotne będzie także wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, głównie energii słonecznej, wiatrowej, biomasy i energii wodnej (z uwzględnieniem ryzyk o których mowa w rozdziale 3). Szczególne znaczenie dla harmonijnej integracji OZE w zmienionym klimacie może mieć wdrożenie standardu smart grid, kótre pozwoli lepiej modelować zależności między podażem energii a popytem na nią.	Uważamy, że należy podreślać rolę wykorzystania odnawialnych źródeł i możliwości technicznego sprostania potrzebom ich integracji w sieci, żeby stworzyć znaczące uzupełnienie inncyh źródłe niskoemisyjnych.	Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej	Uwaga nie uwzględniona. Nie ten etap.
117	38	rozdział 4 pkt 4.1., cel 1, kierunek działań 1.3. dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu "Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i cieplną, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii, takich jak energetyka jądrowa."	A. Należy określić rodzaj wahań zapotrzebowania na ciepło i energię elektryczną – np. czy są to wahania w okresie doby, czy też wahania sezonowe zależne od pór roku. Elektrownie jądrowe stanowią stabilne i statyczne źródło energii, jednakże nie są przeznaczone do kompensacji wahań zapotrzebowania na ciepło i energię elektryczną. Stabilna praca systemu elektroenergetycznego polega na równoważeniu w każdym momencie zapotrzebowania na energię z jej produkcją. Wahania zapotrzebowania zależą od odbiorców, a wahania produkcji od możliwości wytwórczych i dyspozycyjności poszczególnych źródeł. W przypadku odnawialnych źródeł energii takich jak farmy wiatrowe i fotowoltaiczne, o wielkości produkcji decydują warunki pogodowe. B. Proponuję się uzupełnić zapis o informację na temat dynamicznych źródeł ciepła i energii elektrycznej jakimi są elektrownie gazowe, a których główną funkcją jest stabilizacja pracy systemu elektroenergetycznego.		Prezydent Miasta Krakowa	Uwaga nie uwzględniona. Zbyt wysoki poziom szczegółowości

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
118	38	Kierunek działań 1.3. (str.38) proponuje jako istotne dla dostosowanie sektora klimatycznego do zmian klimatu „wykorzystanie odnawialnych źródeł energii , głównie energii słonecznej, wiatrowej, biomasy i energii wodnej (z uwzględnieniem ryzyk o których mowa w rozdziale 3), mimo ryzyk opisanych w punkcie 3.3.4., tj. min. pogorszenia warunków do uprawy roślin energetycznych dostarczających biomasy i warunków do rozwoju energetyki wiatrowej .		O ile prawdopodobny jest rozwój nowych gatunków roślin odpornych na zmienne warunki pogodowe i innowacyjnych technik upraw do wykorzystania w bardzo suchym oraz wilgotnym środowisku, to nie znane są sposoby powstrzymujące występowanie bardzo silonych wiatrów, huraganów i długich okresów bezwietrznych, co może być czynnikiem hamującym rozwój energetyki wiatrowej, podobnie jak niedobór wody czynnikiem wpływającym na zmniejszone zainteresowania energetyką wodną. W związku tym, wydaje się, że wykorzystanie odnawialnych źródeł energii takich jak energia wiatrowa i biomasa może stracić na istotnym znaczeniu.	Urząd marszałkowski Łódzkie	Energetyka odnawialna na pewno straci na znaczeniu ze względów ekonomicznych (np. brak dotowania). Lub decyzji politycznych (np. zakaz wspolspalania). Wplyw zmienionych warunkow klimatycznych nie ma z tym nic wspolnego
116	38	Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarównona energię, jak i cieplna, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii, takich jak energetyka jądrowa. Istotne będzie także wykorzystanie odnawialnych źródeł energii .....itd	Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarównona energię, jak i cieplna, m.in.poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii, takich jak energetyka jądrowa. W związku z występowaniem problemu "niskiej emisji" w niektórych regionach Polski należy podjąć działania w kierunku wprowadzenia standartów emisyjnych dla instalacji i urządzeń energetycznych o małej mocy. Istotne będzie także wykorzystanie odnawialnych źródeł energii .....itd	Problem niskiej emisji, to przede wszystkim emisja zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy dla których brak uregulowań w prawodawstwie polskim a jakość eksploatowanych urządzeń odbiega od wymogów określonych w krajach unijnych.	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Uwaga nie uwzględniona. Nie ten poziom.
120	39	**Tabela kierunek działań 1.3.2** 2.4. Modernizacja sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowania do wprowadzenia energetyki jądrowej	2..4. Modernizacja sektora elektroenergetyki zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem dywersyfikacji źródeł, w tym przygotowania do wprowadzenia energetyki jądrowej oraz Czystych Technologii Węglowych	Sformułowanie zbyt ogólne sugerujące jedynie rozwój energetyki jądrowej jako główny cel działań.	KOBiZE	Uwaga nie uwzględniona.. To jest cytat z BEiŚ
124	39	1.3.1 Rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji na terenach o mniejszej gęstości zatrudnienia	Wykreślenie MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne	Za funkcjonowanie krajowych systemów energetycznych, z uwzględnieniem zasad racjonalnej gospodarki i potrzeb bezpieczeństwa energetycznego kraju odpowiada resort gospodarki, uzasadniona jest zatem obecność MG w rubryce Główne instytucje odpowiedzialne. MRiRW powinno być instytucją współpracującą	MRiRW	Uwzględniono
125	39	1.3.5 Wspieranie rozwoju OZE w szczególności mikroinstalacje w rolnictwie	Wykreślenie SZWRiR z rubryki Nazwa strategii		MRiRW	Uwaga uwzględniona
121	39		Przedstawione w tabeli dzialania adaptacyjne są nieusystematyzowane i przez to mało czytelne.	Usystematyzowanie działań pozwoli na logiczne podejście do wyzwań wynikąjacych ze zmian klimatu i ich zmian na sferę energetycznego zaopatrzenia kraju. Działania powinny dotyczyć: wytwarzania energii z uwzględnieniem rodzajów źródeł, przesyłu energii oraz jej odbioru. Powinno mieć to związek z bezpieczeństwem energetycznym kraju i usprawnieniem mocy wytwórczych oraz wprowadzaniem innowacyjnych projektów. Należy pamietać o bezpieczeństwie energetycznym, opartym w szczególnosci o rozproszone źródla energii i inteligentne sieci energetyczne.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
122	39	Rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji na terenach o mniejszej gęstości zaludnienia.	Rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, szczególnie na terenach o mniejszej gęstości zaludnienia.	Wydaje się, że na słabo zaludnionych terenach o niewystarczająco rozbudowanej infrastrukturze równie istotne, jak dostarczenie ciepła i chłodu jest możliwość dostarczenia energii elektrycznej z alternatywnych źródeł.	Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej	Uwaga nie uwzględniona. Analiza ekspercka wykazała braki w tym zakresie.
123	39	Wspieranie rozwoju OZE w szczególności mikroinstalacje w rolnictwie.	Wspieranie rozwoju OZE, w tym mikroinstalacji.	Warto podkreślić, że na obszarach rolniczych mogą rozwijać się nie tylko mikroźródła OZE, zaś niektóre instalacje będą miały zastosowanie także na obszarach przemysłowych a nawet - zurbanizowanych.	Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej	Uwaga nie uwzględniona. Analiza ekspercka wykazała braki w tym zakresie
126	40	Jednocześnie istotne będą działania sprzyjające prowadzeniu zrównoważonej gospodarce leśnej w warunkach zmian klimatu.	Jednocześnie istotne będą działania sprzyjające prowadzeniu zrównoważonej gospodarce leśnej w warunkach zmian klimatu, jak również przygotowaniu ekosystemów leśnych na zwiększoną presję wynikającą z nasilenia ekstremalnych zjawisk pogodowych, m.in. okresów suszy, fal upałów, gwałtownych opadów deszczu, porywistych wiatrów.	W części dotyczącej leśnictwa nacisk położono na działania z obszaru szeroko rozumianej hodowli lasu (dostosowanie składów gatunkowych, struktury drzewostanów, zalesienia), natomiast pomijana jest kwestia zagrożeń związanych z nasileniem zjawisk ekstremalnych. Wydaje się, że w perspektywie do roku 2020 (2030) nasilenie zjawisk ekstremalnych będzie stanowiło największe zagrożenie dla ekosystemów leśnych (liczne nawiązania do tych zagadnień znajdują się w innych częściach Strategii). Skutki niekorzystnego oddziaływania tego rodzaju zjawisk są widoczne na przestrzeni ostatnich lat.	DGLP/CKPŚ	Uwaga uwzględniona
127	40	kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu	Dodanie działania priorytetowego: Nazwa: Wzmocnienie ochrony przeciwpożarowej lasu poprzez rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej związanej z ochroną lasów. Główne instytucje odpowiedzialne: MŚ/MRiRW/właściciele i zarządcy lasów Nazwa strategii: BEIiŚ, SZRWRiR Wybrane obszary strategii: 1.3 Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna. 5.3 Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom	Wśród działań pominięto działania związane z ochroną przeciwpożarową lasu. W innych miejscach Strategii podkreśla się zagrożenia związane z suszą (rolnictwo) oraz występowaniem fal upałów (obszary miejskie). Tymczasem zjawiska te i związany z nimi wzrost ryzyka występowania pożarów w lasach w perspektywie do roku 2020 (2030), jest kluczowym zagrożeniem dla ekosystemów leśnych, związanym ze zmianami klimatu. Potwierdzają to dokumenty przygotowywane na poziomie Komisji Europejskiej, m.in. Biała księga: Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania [KOM(2009)147], w której zwraca się uwagę, że zmiany klimatyczne i ich skutki wiążące się ze szkodami materialnymi, zakłóceniami w działalności gospodarczej oraz pożarami lasów stanowią znaczne ryzyko finansowe dla osób fizycznych, przedsiębiorstw i sektora finansowego. Warto podkreślić również, że pożary lasów stanowią istotne zagrożenie nie tylko dla drzewostanów (w znaczeniu gospodarczym), ale również dla zasobów różnorodności biologicznej, dlatego proponowane działanie wpisuje się zarówno w założenia SZRWRiR oraz BEIiŚ.	DGLP/CKPŚ	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
128	40	1.4.3 Wprowadzanie do gospodarki leśnej zasad leśnictwa ekosystemowego, ograniczenie sztucznej selekcji i jej ukierunkowanie na cechy przystosowawcze oraz dalsze ograniczanie zrębów zupełnych	1.4.3 Wprowadzanie do gospodarki leśnej zasad leśnictwa ekosystemowego, dynamiczna ochrona istniejącego zróżnicowania biologicznego wykorzystująca zarówno naturalne procesy genetyczne (adaptacja) jak i działania człowieka, ukierunkowane na zachowanie istniejącego zróżnicowania biologicznego, ukierunkowanie sztucznej selekcji również na cechy przystosowawcze do zmieniających się warunków klimatycznych.	Jak wykazują badania zróżnicowanie zmienności genetycznej gatunków na poziomie populacyjnym, jest stosunkowo duże. Procesy adaptacyjne (selekcja dostosowawcza) są ze względu na specyfikę gatunków drzewiastych (długi cykl reprodukcyjny) oraz sam proces zmian genetycznych wymagający kliku lub nawet kilkunastu pokoleń do uzyskania istotnego wzrostu zmienności genetycznej i związanego z tym istotnego wzrostu plastyczności są mało skuteczne w warunkach tak szybkich jak obecne zmian. Same procesy genetyczne bez działań wspomagających ze strony człowieka wydają się w obecnych warunkach szybkich zmian klimatycznych zbyt mało efektywne dla zachowania i ochrony istniejącej zmienności biologicznej gatunku a w niektórych przypadkach w ogóle jego istnienia. Istotnym działaniem mogącym przynajmniej zredukować negatywne skutki szybkich zmian klimatycznych może być wybór i propagowanie populacji charakteryzujących się wysoką zmiennością genetyczną i plastycznością. Zaproponowane w p. 1.4.3. działania mają charakter bardzo statyczny i nie gwarantują uzyskania jakichkolwiek efektów szczególnie w tak krótkim okresie na jaki planowane są te działania (20 lat). Dalsze ograniczanie zrębów zupełnych w sytuacji gdzie sosna jest i pozostanie głównym gatunkiem lasotwórczym jest merytorycznie nieuzasadnione.	DGLP/CKPŚ	Uwaga uwzględniona
129	40	DGLP, nadleśnictwa	Proponujemy zmianę zapisu w odniesieniu do leśnictwa w działaniach: 1.4.2, 1.4.3, 1.4.5, 1.4.6, 1.4.8, na właściciele i zarządcy lasów oraz organy nadzorujące ich działalność. Jak również dodanie proponowanego zapisu w działaniu 1.4.7	W 2020 r. powierzchnia lasów niepaństwowych może osiągnąć ponad 2 miliony ha (już obecnie w niektórych województwach jest więcej lasów niepaństwowych, niż państwowych), stąd też nie można tu pominąć roli administracji samorządowej. Dotyczy to także ochrony różnorodności biologicznej i Natury 2000. Ponadto należy pamiętać o zadaniach leśnictwa z zakresu administracji rządowej, a więc nie można także wykluczyć włączenia wojewodów. Dodatkowo brak tutaj Parków Narodowych, które również prowadzą gospodarkę na obszarach leśnych. Właściwe i zarządcy lasów powinni zostać ujęci również w działaniu 1.4.7, gdyż problem gatunków inwazyjnych dotyczy również leśnictwa.	DGLP/CKPŚ	Uwaga uwzględniona
130	40	GDLP	DGLP	W działaniu 1.4.1 zastosowano błędny skrót: GDLP. Prawidłowy skrót to: DGLP	DGLP/CKPŚ	Uwaga uwzględniona
133	40	Działanie priorytetowe - Przygotowanie strategii, planów ochrony, programów ochrony lub planów zadań ochronnych w zakresie ochrony przyrody z uwzględnieniem zmian warunków klimatycznych	Wykreślenie MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne	W działaniach tych rolę Głównej instytucji odpowiedzialnej pełni MŚ, wpisane do tabeli. W kompetencjach MRiRW nie leżą zadania wymienione w tych działaniach, a jedynie współpraca w tym zakresie	MRiRW	Uwaga uwzględniona
134	40	1.4.1 Opracowanie programów adaptacji leśnictwa do zmian klimatycznych z uwzględnieniem uwarunkowań i potrzeb przemysłu, energetyki, rolnictwa, turystyki i rekreacji, rozwoju regionalnego, bioróżnorodności	Wykreślenie MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne		MRiRW	Uwaga uwzględniona
135	40	1.4.3 Wprowadzanie do gospodarki leśnej zasad leśnictwa ekosystemowego, ograniczenie sztucznej selekcji i jej ukierunkowanie na cechy przystosowawcze oraz dalsze ograniczanie zrębów zupełnych	Wykreślenie MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne	W działaniu rolę Głównej instytucji odpowiedzialnej pełni MŚ, wpisane do tabeli. W kompetencjach MRiRW nie leżą zadania wymienione w tych działaniach, a jedynie współpraca w tym zakresie	MRiRW	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
136	40	1.4.4 Wprowadzenie instrumentów ochrony przestrzeni rolniczej, leśnej i zasobów glebowych dużej wartości produkcyjnej	Proponowane brzmienie: Kontynuacja wdrażania instrumentów ochrony przestrzeni rolniczej, leśnej i zasobów glebowych dużej wartości produkcyjnej	Proponuje się przeredagowanie nazwy działania, w taki sposób aby zrezygnować z zapisu wskazującego w swojej treści na czas przyszły, gdyż na gruncie prawa krajowego istnieją już instrumenty, mające na celu ochronę przestrzeni rolniczej i leśnej. Zasadnym więc staje się wprowadzenie zapisów, dających możliwość rozwoju istniejących już rozwiązań w tym zakresie.	MRiRW	Uwaga uwzględniona
131	40	"Jednocześnie istotne będą działania sprzyjające prowadzeniu zrównoważonej gospodarce leśnej w warunkach zmian klimatu.".	"Jednocześnie istotne będą działania sprzyjające prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej w warunkach zmian klimatu.".	Uwaga językowa.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona.
132	40	„Z punktu widzenia ochrony siedlisk najistotniejsze są działania związane z utrzymaniem obszarów wodno-błotnych i ich odtwarzaniem wszędzie tam, gdzie jest to możliwe.”.	„Z punktu widzenia retencji wodnej siedlisk najistotniejsze są działania związane z utrzymaniem obszarów wodno-błotnych i ich odtwarzaniem wszędzie tam, gdzie jest to możliwe.”.	Ochrona siedlisk nie tylko "wilgotnych" winna być priorytetem - także - a może przede wszystkim siedliska ubogie - na "suchych" glebach.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona. Zbyt duży poziom szczegółowości.
142	41	działani 1.4.7		W działaniu 1.4.7 (Monitoring, kontrola i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych, które zagrażają rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym.) proponuje się wyszczególnić działania w zakresie podnoszenia świadomości społeczeństwa o inwazyjnych gatunkach obcych, jak również ciągłe wzbogacanie wiedzy na ten temat przez specjalistów i osoby zajmujące się tą tematyką.	GDOŚ	Uwaga uwzględniona. Wykorzystano w kierunku 6.1
143	41	kierunek 1.4		dla kierunku działań 1.4. brakuje propozycji działań ukierunkowanych na ochronę różnorodności biologicznej obejmujących monitorowanie i analizę naturalnej dynamiki ekosystemów, która coraz częściej będzie odpowiedzią na zmiany klimatu. Działanie to pozwoli na usprawnienie procesu zarządzania formami ochrony przyrody, gdyż wnioski z takiej analizy powinny być przesłanką do ewentualnych korekt granic obszarów chronionych oraz dostosowania sposobów ich zarządzania do aktualnie panujących warunków i przewidywanych zmian.	GDOŚ	Uwaga uwzgledniona.
144	41	kierunek 1.4		W dokumencie całkowicie pominięto kwestię korytarzy ekologicznych. Mając na uwadze postępujące zmiany klimatyczne, a wraz z nimi modyfikacje zasięgów niektórych z gatunków, rola korytarzy ekologicznych jest niezmiernie istotna. Zapewniają one właściwy poziom spójności sieci obszarów chronionych, umożliwiając migrację znacznej liczbie gatunków. W związku z tym kluczowe znaczenie w najbliższych latach będą miały działania dotyczące utrzymania, a tam, gdzie jest to konieczne, odtwarzania drożności korytarzy ekologicznych. Dlatego też należy uwzględnić te działania.	GDOŚ	Uwaga nie uwzględniona. Kwestie uwzględnione są w BEiŚ

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
137	41	Opracowanie zasad zabudowy terenów zalewowych i chronionych, obszarów zieleni w miastach, pasa nadbrzeża oraz budowy obiektów użyteczności publicznej.	Opracowanie i wdrożenie zasad ochrony przed zabudową terenów zalewowych i chronionych, obszarów zieleni w miastach, pasa nadbrzeża	Chodzi o to, żeby ich NIE zabudowywać.	Klub Przyrodników	Uwaga nie uwzględniona. Nie możliwe w praktyce
139	41	1.4.6 Kontynuacja programu ochrony gleb przed erozją i kontynuowanie i rozszerzenie programu małej retencji i retencji glebowej zwłaszcza w lasach i użytkach zielonych		Zgodnie z aktualnymi założeniami do Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 nie będą realizowane instrumenty związane z małą retencją należy wykreślić MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne.	MRiRW	Uwaga uwzględniona
140	41	1.4.8 Monitoring lasów pod kątem reakcji drzew na zmiany klimatyczne, m.in. obserwacje fenologiczne, strefowe, zmiany zasięgu gatunków szczególne w obszarach górskich	wykreślenie SZWRiR z rubryki Nazwa strategii	Priorytet 5.4. SZWRiR nie odnosi się do monitoringu lasów, tylko racjonalnego powiększania zasobów leśnych na obszarach wiejskich.	MRiRW	Uwaga uwzględniona
141	41	1.4.9 Monitoring i okresowa ocena przyrodniczych obszarów chronionych utworzenie systemu gromadzenia przetwarzania danych	wykreślenie MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne	W działaniach tych rolę Głównej instytucji odpowiedzialnej pełni MŚ, wpisane do tabeli. W kompetencjach MRiRW nie leży to zadanie.	MRiRW	Uwaga uwzględniona
138	41	rozdział 4 pkt 4.1., cel 1, kierunek działań 1.5 adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie	Postulowane działania zasadniczo są dość powszechnie znane. Nie zidentyfikowano lub nie podano natomiast sposobów na ich realizacje. Nie wspomniano przy tym, iż znaczna część braku tych działań wynika z obowiązującego ustawodawstwa, w tym np. istniejącego dualizmu na poziomie gmin w zakresie zagospodarowania przestrzennego. Jest to podstawowa przyczyna niemożliwości wprowadzenia postulowanego w SPA 2020 skutecznego systemu planowania przestrzennego zapewniającego właściwe i zrównoważone wykorzystanie terenów. Ponadto należy wskazać, iż np. w zakresie zabezpieczania przed osuwiskami, obowiązujące regulacje nie preferują systemu prewencyjnego, zabezpieczającego. I tak koszty ograniczenia powstawania zabudowy na terenach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych spoczywają na gminach, natomiast pomoc post factum dla właścicieli zniszczonych obiektów deklarowana jest przez organy administracji rządowej.		Prezydent Miasta Krakowa	Uwaga nie uwzględniona. Brak propozycji zapisu
146	42	Kierunek działań 1.6 zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu: lp. 1.6.2. Utworzenie systemu monitoringu i ostrzegania przed zjawiskami klimatycznymi i pochodnymi groźnymi dla zdrowia w tym ….	1.6.2."Utworzenie monitoringu i ostrzegania przed zjawiskami klimatycznymi **oraz przekroczeniami poziomów alarmowych, informowania oraz dopuszczalnych niektórych substancji w powietrzu** i pochodnymi groźnymi dla zdrowia w tym …"	Zanieczyszczenia powietrza w sposób istotny wpływają na zdrowie ludzi, powodując wiele dolegliwości układu oddechowego i krwionośnego. Z ustaleń poczynionych w raporcie EEA „Jakość powietrza w Europie – 2012 r." wynika, iż pyły drobne są zanieczyszczeniem powietrza powodującym najpoważniejsze zagrożenie dla zdrowia w UE, prowadzące do przedwczesnej umieralności. W sprawozdaniu oszacowano, że w 2010 r. 21 % ludności miejskiej było narażone na stężenia cząstek PM10 na poziomach wyższych niż najbardziej rygorystyczne dopuszczalne w UE dzienne wartości wyznaczone w celu ochrony zdrowia. Do 30 % ludności miejskiej było narażone na stężenia drobniejszych cząstek PM2.5 na poziomach przekraczających (mniej rygorystyczne) dopuszczalne w UE roczne wartości. Według poziomów odniesienia WHO, które są jeszcze bardziej rygorystyczne niż te ustalone na podstawie przepisów UE, odpowiednio do 81 % i 95 % mieszkańców miast było narażonych na stężenia przekraczające wartości odniesienia wyznaczone w celu ochrony zdrowia ludzkiego. Ozon zaś może powodować choroby układu oddechowego i prowadzić do przedwczesnej umieralności.	DOP MŚ	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
147	42	Działanie priorytetowe - Ograniczenie skutków zdrowotnych stresu termicznego i nadzwyczajnych zdarzeń klimatycznych u wrażliwych grup ludności	Wykreślenie SZWRiR z rubryki Nazwa strategii	Działanie 1.4.3 Promocja i rozwój usług opiekuńczych nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, które ma być wdrażane w ww. Strategii, zostało sformułowane z uwagi na zmiany demograficzne oraz kulturowe, które będą miały istotne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju (w tym również obszarów wiejskich) w okresie 2011-2020. Jego realizacja ma na celu, zgodnie z treścią Strategii, zwiększenie spójności społecznej oraz przyczynienie się do zwiększenia zatrudnienia i aktywności zawodowej, a nie ograniczenie skutków zdrowotnych stresu termicznego i nadzwyczajnych zdarzeń klimatycznych u wrażliwych grup ludności	MRiRW	Uwaga nie uwzględniona. Działanie w SZRWiRW wykazuje powiązanie z przedmiotem i intencją kierunku 1.6 i dlatego zostało wskazane. SPA2020 ma charakter uzupełniający w stosunku do innych strategii.
145	42	rozdział 4 pkt 4.1., cel 1, kierunek działań 1.5, lp. 1.5.5	Wskazuje się na konieczność weryfikacji części działania 1.5.5 w kontekście wymogu art. 29 Ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym		Prezydent Miasta Krakowa	Uwaga nie uwzględniona. Niejasne. Art. 29 ustawy mowi o publikowaniu na stronach internetowych gminy uchwaly w sprawie planu miejscowego i nie mowi nic o doradztwie które jest wymienione w tym dzialaniu
150	43	Tabela: Rozwój systemów monitoringu i wczesnego ostrzegania o możliwych skutkach zmian klimatycznych dla produkcji roślinnej i zwierzęcej	Rozwój systemów monitoringu i wczesnego ostrzegania o możliwych skutkach zmian klimatycznych dla zdrowia i życia ludzi, produkcji roślinnej i zwierzęcej. do wskazanego działania proponujemy dodać zapis "Rozwój lokalnych systemów wczesnego ostrzegania przed powodzią"	powodzie błyskawiczne stanowią szczególne zagrożenie nie tylko dla rolnictwa, ale także zdrowia i życia ludzi, stąd propozycja uwzględnienia takich systemów; w Polsce dotychczas powstało kilka lokalnych systemów ostrzeżeń;	KZGW	Uwaga nie uwzględniona. Działanie na poziomie lokalnym.
148	43	Cel. 2, Kierunek działań 2.2 - Zidentyfikowane działania mają na celu doradztwo i dostosowanie technologiczne, jak również adekwatne do wyzwań klimatycznych gospodarowanie zasobami.	Cel. 2, Kierunek działań 2.2 - Zidentyfikowane działania mają na celu doradztwo i dostosowanie technologiczne, jak również adekwatne do wyzwań klimatycznych gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym rekonstrucje melioracji i budowa systemów nawodnieniowych.	Straty w rolnictwie związane ze zmianami klimatu są najczęściej spowodowane powodziami lub suszami, dlatego tez obok wprowadzania gatunków roślin odpornych na zmiany klimatyczne bardzej korzystne byłoby wprowadzenie zapisów umożliwiających realizację odpowiednich systemów nawadniających i odprowadzających wodę.	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach	Uwaga nie uwzględniona
149	43	Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich	w rozdziale tym uważa się za stosowne w celu zapewniania SPA2020 wymaganego poziomu egzekucji zapisów planu adaptacji z SZRWRiR bardziej szczegółowego powiązania celów planowanych do osiągnięcia w SPA2020 z dokumetami za których wrożenie odpowiedzialne będą inne podmioty - w szczególności w zakresie gospodarki wodnej na terenach rolnych i w rybactwie	Rolnictwo i rybactwo są sektorami, jak jest to wskazane w SPA2020 szczególnie wrażliwymi na zmiany klimatyczne. Wobec tego wydaje się niewystarczajacym zapis, iż zdefiniowane w SPA2020 działania mają charakter uzupełniajacy w stosunku do projektów działań wskazancyh w SZRWRiR. Nie chodzi tu o powielenie zapisów SZRWRIR ale o precyzyjne odwołanie się do celów tam określonych tak by oba dokumenty konsultowane na różnych poziomach zawierały jednoznaczne zapisy tak by w przypadku modyfikacji któregoś z nich nie zostały pominięte ważne z punktu widzenia planu adaptacji apekty.	Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie	Uwaga nie uwzględniona
152	44	Kierunek działań 3.1 - wypracowanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu: Działania priorytetowe - Uwzględnienie w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej zmienionych warunków klimatycznych .	brakuje "lp. 3.1.1." w działaniu	uwaga redakcyjna	DOP MŚ	Uwaga uwzględniona
153	44	Kierunek działań 3.1 - wypracowanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu: Działania priorytetowe - Uwzględnienie w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej zmienionych warunków klimatycznych .	Kierunek działań 3.1 - wypracowanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu: Działania priorytetowe **lp. 3.1.1** Uwzględnienie w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej zmienionych warunków klimatycznych oraz **występowania przekroczeń standardów jakości powietrza**"	W związku z faktem, iż za przekroczenia standardów jakości powietrza, w szczególności w aglomeracjach i dużych miastach odpowiada sektor transportu, konieczne jest podejmowanie działań naprawczych w tym sektorze. Działania określone w wybranych obszarach strategii rozwoju, zawierajacych działania adaptacyjne, są spójne z programami ochrony powietrza, przygotowywanymi przez jednostki samorzadu terytorialnego dla danego obszaru przekroczeń standardów jakości powietrza.	DOP MŚ	Uwaga nie uwzględniona. W kierunku chodzi o fizyczną odporność infrastruktury

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
154	44	Działanie priorytetowe - Wsparcie inwestycyjne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa wiejskiego i produkcji rolnej do zwiększonego ryzyka klimatycznego	Proponowane brzmienie Działanie priorytetowe - Wsparcie inwestycyjne gospodarstw oraz szkolenia i doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania produkcji rolnej do zwiększonego ryzyka klimatycznego i przeciwdziałania zmianom klimatu.	Działania inwestycyjne w rolnictwie będą ukierunkowane na poprawę konkurencyjności, ale należy się spodziewać, że realizowane projekty będą osiągały efekt dodatkowy w tym m.in. adaptacji i przeciwdziałanie zmianom klimatu	MRiRW	Uwaga uwzględniona
155	44	2.2.1 Doskonalenie systemu tworzenia i zarządzania rezerwami żywności, materiału siewnego i paszy na wypadek nieurodzaju	wykreślenie MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne	Zgodnie z ustawą z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych asortymenty rezerw strategicznych i ich ilości określa Rządowy Program Rezerw Strategicznych, który opracowuje Minister Gospodarki we współpracy z innymi ministerstwami, w tym z MRiRW. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi współpracuje również z ww. organami w sprawach związanych z oceną sytuacji na rynku żywnościowym oraz możliwym występowaniem niedoborów. Wskazanie Ministerstwa Gospodarki i Agencji Rezerw Materiałowych jako odpowiedzialnych za realizację działania 2.2.1 w Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA 2020), będzie spójne z obowiązującym w Polsce prawem w zakresie tworzenia rezerw strategicznych oraz mechanizmów związanych z ich wykorzystaniem, w tym również w sytuacji niedoborów związanych z nieurodzajami. Ponadto SPA 2020 wskazuje jako korespondujący z tym działaniem priorytet 5.3. Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa pt. Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom, który w opinii MRiRW nie zawiera działań dotyczących tworzenia rezerw pasz na wypadek nieurodzaju	MRiRW	Uwaga uwzględniona
156	44	Działanie priorytetowe - Uwzględnienie w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej zmienionych warunków klimatycznych	Wykreślenie MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie jest odpowiedzialny za wypracowywanie zaleceń i standardów dotyczących infrastruktury transportowej, dlatego nie jest właściwy do realizacji ww. działania	MRiRW	Uwaga nie uwzględniona. W tym działaniu nie ma Min.Rol.
151	44	cel 3 / całe opracowanie	nie uwzględniono transportu wodnego, prac związanych z utrzymaniem głębokości torów wodnych , ani działań w okresie zimy.	Transport wodny jest niskoemisyjny, ekologiczny. Wodny tor komunikacyjny jest impulsem rozwoju zarówno w na rzecz funkcjonowania kanału transportowego (instytuty badawcze, urzędy, szkolnicywo), również stymuluje aktywność gospodarczą. Jest obszarem wrażliwym, wymagającym stałych działań, natomiast ekstremalne zjawiska pogodowe mają negatywne oddziaływanie na stałe elmenty infrastrutury i tor wodny. Włączenie zagadnienia wzmacnia Strategię Rozwoju Transpotru.	UMWZ WOŚ	Uwaga nie uwzględniona. W Polsce transport wodny ma znaczenie marginalne [dane gus]
157	45	kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie)	kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska, systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie)	Działania adaptacyjne do zmian klimatu należy potraktować kompleksowo, tj. uwzględniając również fazy zapobiegania, przygotowania, jak i reagowania. Jest to również uwzględnione w: Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2030 - Obszar efektywności i sprawności państwa - znaczenie dla rozwoju Polski do 2030 r. (gdzie wyartykułowano konieczność działań w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatycznym i bezpośredniego usuwania ich skutków), a także Cel 7, kierunek interwencji: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska) oraz Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 (gdzie wyartykułowano w Obszarze strategicznym II. Konkurencyjna gospodarka, Celu II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, Priorytetowym kierunku interwencji publicznej: II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu, konieczność wdrożenia systemowych rozwiązań dotyczących adaptacji do zmieniających się uwarunkowań klimatycznych, w tym minimalizacja skutków klęsk żywiołowych, a także Założeniach krajowej polityki miejskiej do roku 2020 (gdzie w pkt. 3.6. Wyzwania horyzontalne, które w specyficzny sposób ujawniają się w miastach wyartykułowano kwestie związane z zarządzaniem kryzysowym, ratownictwem i ochroną ludności).	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	Uwaga nie uwzględniona. W SPA 2020 uwzględniono zagadnienia zw. Z monitoringiem i wczesnym ostrzeganiem (czyli prewencja). Reagowanie na negatywne skutki zjawisk pogodowych powinno być przedmiotem Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
161	46	kierunek działań 4.2 - miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu - działanie priorytetowe - Uwzględnienie w planach zagospodarowania w miastach konieczności zwiększenia obszarów zieleni i wodnych oraz korytarzy wentylacyjnych.	kierunek działań 4.2 - miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu - działanie priorytetowe - Uwzględnienie w planach zagospodarowania w miastach konieczności zwiększenia obszarów zieleni i wodnych, ~~oraz~~ - korytarzy wentylacyjnych **oraz dopuszczalnego sposobu ogrzewania budynków.**	Celem wprowadzenia przedmiotowego zapisu jest konieczność zachowania spójności z programami ochrony powietrza poprzez określenie dopuszczalnego sposobu ogrzewania budynków na obszarach przekroczeń standardów jakości powietrza.	DOP MŚ	Uwaga uwzględniona
158	46	zwiększenie obszarów terenów zielonych	Proponuje się: terenów zieleni	Nazewnictwo zgodne z Ustawą o ochronie przyrody	GUS	Uwaga uwzględniona
160	46	Tabela: Działanie 4.1.1. Wdrożenie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania i reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi (…)	Wdrożenie lokalnych systemów monitoringu, systemów wczesnego ostrzegania przed powodzią i systemów reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi (…)	powodzie są obok suszy najbardziej znaczącymi nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi, dlatego może warto je wyszczególnić; systemy wczesnego ostrzegania przed powodzią istnieją już w Polsce w kilku miejscach;	KZGW	Uwaga nie uwzględniona. Zbyt duży poziom szczegółowości.
162	46	**(tabela: działanie priorytetowe 4.1.1.)** „Wdrożenie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania i reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi".		Zjawisk klimatycznych nie można monitorować, bo klimat jest pojęciem statystycznym (abstrakcyjnym). Natomiast można monitorować zjawiska pogodowe, ale to już obecnie wykonuje IMGW.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona
159	46	rozdział 4 pkt 4.1., cel 4, kierunek działań 4.2. miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu	W celu zwiększenia stabilności terenów zieleni należy budować w miastach systemy terenów zieleni w połączeniu z terenami cennymi pod względem przyrodniczym – samo zwiększanie ich ilości nie wystarczy. Tereny zieleni wraz z terenami cennymi pod względem przyrodniczym powinny tworzyć w układzie przestrzennym miasta jedną ciągłą całość wraz ze wzajemnymi powiązaniami wewnętrznymi między sobą i zewnętrznymi - z obszarami poza miastem. Powiązania powinny zapewnić łatwą migrację wszystkim organizmom żywym również do centrów miast. Takie podejście może zapewnić równowagę ekosystemu miasta. Ekosystem miasta będący w równowadze ekologicznej będzie odporniejszy na zmiany klimatyczne. Wskazany problem trafnie został oceniony w djagnozie gdzie między innymi wskazano: „[…] konieczne jest podejście do tematyki zieleni miejskiej nie tylko w sposób ilościowy, ale także z uwzględnieniem rozkładu przestrzennego tych obiektów."	Zaproponowane rozwiązania sprowadzają się jedynie do zwiększenia obszarów terenów zielonych i wodnych w mieście. Problematyka terenów zieleni w aspekcie zmiany klimatu powinna być szersza. Podobnie jak w lasach, w wyniku zmian klimatu zmniejszy się stabilność terenów zieleni w wyniku większej podatności na szkody od czynników biotycznych i abiotycznych. Osłabienie drzew przez choroby i szkodniki w pierwszej kolejności będzie wpływać na bezpieczeństwo terenów zieleni, a ich właściwe utrzymanie będzie większym obciążaniem dla miast, średni wiek drzewostanów tworzących tereny zieleni miejskiej znacznie się obniży co zmniejszy efekt ekologiczny tych terenów (mniejsza ilość tlenu, mniejsza zdolność asymilacji CO_2, mniejsza ilość wyłapywanego pyłu, słabsze oddziaływanie na mikroklimat – zmniejszanie uciążliwości zmian klimatycznych - obniżanie temperatury, podwyższanie wilgotności powietrza, retencja wody…), co w konsekwencji znacząco wpłynie na obniżenie jakości życia w mieście, w tym na zdrowie ludzi	Prezydent Miasta Krakowa	Uwaga nie uwzględniona. Poziom jst
164	47	5.1.1 Promocja innowacyjnych rozwiązań w zakresie adaptacji produkcji rolnej i rybackiej do zmian klimatu	Należy dopisać Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Gospodarki jako Główne instytucje odpowiedzialne	Należy dopisać Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego z uwagi na badania dotyczące innowacyjności oraz Ministerstwo Gospodarki z uwagi na zagadnienia inteligentnego rozwoju	MRiRW	Uwaga uwzględniona
163	47	**(tabela: kierunek działań 5.1)** „5.3. Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom"		W jaki sposób rolnictwo, a w szczególności rybactwo miałoby przeciwdziałać zmianom klimatu?	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Ten zapis należy do SZWRiR

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
165	48	Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ich wpływu - działanie priorytetowe - Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, szczególnie wody.	Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ich wpływu - działanie priorytetowe - Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu, **nieodpowiedniej jakości powietrza** i sposobów minimalizowania ich skutków oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, szczególnie wody.	Nieodpowiednia jakość powietrza powodowana przez sektor bytowo-komunalny, w szczególności właściciele domów prywatnych, w których kotły/paleniska używane są do celów grzewczych, rekreacyjne wykorzystanie palenisk i kominków (spalanie stałej biomasy, w tym drewna, grill), sektor transportu miejskiego i pozamiejskiego - właściciele indywidualnych środków transportu w sposób negatywny wpływa na stan zdrowia ludzkiego oraz środowiska. Skutkuje to licznymi dolegliwościami układu oddechowego, krwionośnego, chorobami onkologicznymi, a w konsekwencji skróceniem długości życia i zwiększoną umieralnością osób zamieszkujących tereny zurbanizowane, o dużej gęstości. Największy wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi i zwierząt obserwuje się w rejonach zurbanizowanych o gęstym zaludnieniu. Wysokie stężenia zanieczyszczeń powietrza, przekraczające dopuszczalne wartości, w tym dla pyłów drobnych PM10 i PM2,5 – powodują wzmożoną zachorowalność na choroby układu oddechowego, natomiast WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne), w szczególności benzo(a)pirenu - na choroby onkologiczne oraz skrócenie długości życia i wzrost śmiertelności. Spalanie biomasy w urządzeniach do tego nieprzystosowanych (kominki, kotły domowe na węgiel) powoduje większą emisję zanieczyszczeń do powietrza niż spalanie węgla. Zła jakość powietrza ma ponadto negatywny wpływ na sektor rolnictwa – obniżone plony i ich jakość.	DOP MŚ	Uwaga nie uwzględniona. Nie należy wiązać aż tak bezpośrednio zmian klimatu z jakością powietrza. Związek jest pośredni
166	49	Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ich wpływu - 6.1.1 wprowadzenie do programów kształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjum i liceum problematyki zmian klimatu i metod adaptacji oraz rozszerzenie programów dokształcania personelu medycznego o problematykę chorób klimatozależnych, tropikalnych i przenoszonych wektorowo	Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ich wpływu - 6.1.1 wprowadzenie do programów kształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjum i liceum problematyki zmian klimatu, **jakości powietrza** i metod adaptacji oraz rozszerzenie programów dokształcania personelu medycznego o problematykę chorób klimatozależnych, tropikalnych i przenoszonych wektorowo	Nieodpowiednia jakość powietrza powodowana przez sektor bytowo-komunalny, w szczególności właściciele domów prywatnych, w których kotły/paleniska używane są do celów grzewczych, rekreacyjne wykorzystanie palenisk i kominków (spalanie stałej biomasy, w tym drewna, grill), sektor transportu miejskiego i pozamiejskiego - właściciele indywidualnych środków transportu w sposób negatywny wpływa na stan zdrowia ludzkiego oraz środowiska. Skutkuje to licznymi dolegliwościami układu oddechowego, krwionośnego, chorobami onkologicznymi, a w konsekwencji skróceniem długości życia i zwiększoną umieralnością osób zamieszkujących tereny zurbanizowane, o dużej gęstości. Największy wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi i zwierząt obserwuje się w rejonach zurbanizowanych o gęstym zaludnieniu. Wysokie stężenia zanieczyszczeń powietrza, przekraczające dopuszczalne wartości, w tym dla pyłów drobnych PM10 i PM2,5 – powodują wzmożoną zachorowalność na choroby układu oddechowego, natomiast WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne), w szczególności benzo(a)pirenu - na choroby onkologiczne oraz skrócenie długości życia i wzrost śmiertelności. Spalanie biomasy w urządzeniach do tego nieprzystosowanych (kominki, kotły domowe na węgiel) powoduje większą emisję zanieczyszczeń do powietrza niż spalanie węgla. Zła jakość powietrza ma ponadto negatywny wpływ na sektor rolnictwa – obniżone plony i ich jakość.	DOP MŚ	Uwaga nie uwzględniona. Nie należy wiązać aż tak bezpośrednio zmian klimatu z jakością powietrza. Związek jest pośredni.
167	49	Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ich wpływu - 6.1.2 - organizowanie szkoleń w zakresie: zmian klimatu oraz metod zapobiegania i ograniczania ich skutków dla mieszkańców: terenów zagrożonych powodziami, osuwiskami i silnymi wiatrami.	Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ich wpływu - 6.1.2 - organizowanie szkoleń w zakresie: zmian klimatu, **jakości powietrza** oraz metod zapobiegania i ograniczania ich skutków dla mieszkańców: terenów zagrożonych powodziami, osuwiskami i silnymi wiatrami.	Nieodpowiednia jakość powietrza powodowana przez sektor bytowo-komunalny, w szczególności właściciele domów prywatnych, w których kotły/paleniska używane są do celów grzewczych, rekreacyjne wykorzystanie palenisk i kominków (spalanie stałej biomasy, w tym drewna, grill), sektor transportu miejskiego i pozamiejskiego - właściciele indywidualnych środków transportu w sposób negatywny wpływa na stan zdrowia ludzkiego oraz środowiska. Skutkuje to licznymi dolegliwościami układu oddechowego, krwionośnego, chorobami onkologicznymi, a w konsekwencji skróceniem długości życia i zwiększoną umieralnością osób zamieszkujących tereny zurbanizowane, o dużej gęstości. Największy wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi i zwierząt obserwuje się w rejonach zurbanizowanych o gęstym zaludnieniu. Wysokie stężenia zanieczyszczeń powietrza, przekraczające dopuszczalne wartości, w tym dla pyłów drobnych PM10 i PM2,5 – powodują wzmożoną zachorowalność na choroby układu oddechowego, natomiast WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne), w szczególności benzo(a)pirenu - na choroby onkologiczne oraz skrócenie długości życia i wzrost śmiertelności. Spalanie biomasy w urządzeniach do tego nieprzystosowanych (kominki, kotły domowe na węgiel) powoduje większą emisję zanieczyszczeń do powietrza niż spalanie węgla. Zła jakość powietrza ma ponadto negatywny wpływ na sektor rolnictwa – obniżone plony i ich jakość.	DOP MŚ	Uwaga nie uwzględniona. Nie należy wiązać aż tak bezpośrednio zmian klimatu z jakością powietrza. Związek jest pośredni.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
168	49	Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ich wpływu - 6.1.4 - Włączenie lokalnych społeczności i administracji samorządowej do działań zapobiegających skutkom zmian klimatu.	Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ich wpływu - 6.1.4 - Włączenie lokalnych społeczności i administracji samorządowej do działań zapobiegających skutkom zmian klimatu **oraz nieodpowiedniej jakości powietrza**.	Nieodpowiednia jakość powietrza powodowana przez sektor bytowo-komunalny, w szczególności właściciele domów prywatnych, w których kotły/paleniska używane są do celów grzewczych, rekreacyjne wykorzystanie palenisk i kominków (spalanie stałej biomasy, w tym drewna, grill), sektor transportu miejskiego i pozamiejskiego - właściciele indywidualnych środków transportu w sposób negatywny wpływa na stan zdrowia ludzkiego oraz środowiska. Skutkuje to licznymi dolegliwościami układu oddechowego, krwionośnego, chorobami onkologicznymi, a w konsekwencji skróceniem długości życia i zwiększoną umieralnością osób zamieszkujących tereny zurbanizowane, o dużej gęstości. Największy wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi i zwierząt obserwuje się w rejonach zurbanizowanych o gęstym zaludnieniu. Wysokie stężenia zanieczyszczeń powietrza, przekraczające dopuszczalne wartości, w tym dla pyłów drobnych PM10 i PM2,5 – powodują wzmożoną zachorowalność na choroby układu oddechowego, natomiast WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne), w szczególności benzo(a)pirenu - na choroby onkologiczne oraz skrócenie długości życia i wzrost śmiertelności. Spalanie biomasy w urządzeniach do tego nieprzystosowanych (kominki, kotły domowe na węgiel) powoduje większą emisję zanieczyszczeń do powietrza niż spalanie węgla. Zła jakość powietrza ma ponadto negatywny wpływ na sektor rolnictwa – obniżone plony i ich jakość.	DOP MŚ	Uwaga nie uwzględniona. Nie należy wiązać aż tak bezpośrednio zmian klimatu z jakością powietrza. Związek jest pośredni.
169	49	6.1.4 Włączenie lokalnych społeczności i administracji samorządowej do działań zapobiegających skutkom zmian klimatu	Wykreślenie MRiRW z rubryki Główne instytucje odpowiedzialne	Wsparcie w ramach Leader ma realizować Priorytet 6. „Włączenie społeczne, redukcja ubóstwa, i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich", ze szczególnym naciskiem na następujący cel: wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich (6B). Wsparcie w ramach Leader będzie podporządkowane następującym wyzwaniom: przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych; tworzenie miejsc pracy i stworzenie warunków umożliwiających podjęcie pracy podmiotom dotąd pozostającym bez pracy, a także stworzenie korzystnych warunków do tworzenia nowych firm, sprzyjających zwiększeniu potencjału osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy; wykorzystanie lokalnych zasobów: surowców, miejscowej infrastruktury, lokalizacji (położenia geograficznego), dziedzictwa kulturowego, historycznego (tradycji), przyrodniczego, potencjału mieszkańców, itp.	MRiRW	Uwaga uwzględniona
173	51	brak ujęcia działania "Ochrona gleb przed suszą i erozją" dla województwa warmińsko-mazurskiego	ujęcie działania "Ochrona gleb przed suszą i erozją" dla województwa warmińsko-mazurskiego	wg danych GUS za 2012 r. ze względu na obszar powierzchni zagrożonej województwo warmińsko-mazurskie jest na 5. miejscu wśród województw zagrożonych erozją wodną powierzchniową gleb i na 1. miejscu erozja wąwozową	Departament Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
174	51	brak ujęcia działania "Ochrona przed osuwiskami" dla województwa warmińsko-mazurskiego	ujęcie działania "Ochrona przed osuwiskami" dla województwa warmińsko-mazurskiego	na str. 29 projektu SPA2020 znajduje się mapa wskazująca obszary zagrożone masowymi ruchami ziemi, na której zaznaczono szereg terenów objętych ww. zagrożeniem	Departament Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
175	51	brak ujęcia działania "Rozwój systemu odprowadzania wód opadowych w miastach" dla województwa warmińsko-mazurskiego	ujęcie działania "Rozwój systemu odprowadzania wód opadowych w miastach" dla województwa warmińsko-mazurskiego	systemy kanalizacji burzowej obszarów miejskich z województwa warmińsko-mazurskiego nie są przystosowane do gwałtownych opadów, czego efektem są liczne podtopienia, interwencje służb ratunkowych, szkody mienia zarówno instytucji publicznych, jak i podmiotów prywatnych	Departament Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
176	51	brak ujęcia działania "Zwiększenie wykorzystania wód opadowych dla potrzeb gospodarczych" dla województwa warmińsko-mazurskiego	ujęcie działania "Zwiększenie wykorzystania wód opadowych dla potrzeb gospodarczych" dla województwa warmińsko-mazurskiego	zasadne dla każdego z województw, zwłaszcza w kontekście konieczności zmniejszenia zużycia wody na cele gospodarcze	Departament Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
177	51	brak ujęcia działania "Zwiększanie obszarów zieleni i wodnych w miastach" dla województwa warmińsko-mazurskiego	ujęcie działania "Zwiększanie obszarów zieleni i wodnych w miastach" dla województwa warmińsko-mazurskiego	zasadne dla większości obszarów miejskich województwa - obszary zieleni przyczyniają się do redukcji temperatury w miastach, przyczyniają do poprawy jakości powietrza, redukują spływy powierzchniowe, zapewniają możliwości zachowania bioróżnorodności	Departament Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
178	51	brak ujęcia działania "Poprawa jakości powietrza" dla województwa warmińsko-mazurskiego	ujęcie działania "Poprawa jakości powietrza" dla województwa warmińsko-mazurskiego	w województwie warmińsko-mazurskim wszystkie 3 strefy wymagaja wykonania programów ochrony powietrza	Departament Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
183	51	4.2. Specyfika działań adaptacyjnych w ujęciu regionalnym - Tabela 4 Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach - Poprawa jakości powietrza	4.2. Specyfika działań adaptacyjnych w ujęciu regionalnym - Tabela 4 Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach - Poprawa jakości powietrza - **konieczność podjęcia działań szczególnie istotnych we wszystkich województwach**	Zgodnie z wynikami oceny jakości powietrza za 2011 r., 46 stref spośród wszystkich 46 stref w kraju zostało zakwalifikowane do klasy C (stwierdzone zostało przekroczenie standardu jakości powietrza, przynajmniej ze względu na jedno zanieczyszczenie). Zgodnie z prawodawstwem unijnym oraz krajowym, konieczne jest podjęcie natychmiastowych działań naprawczych, określanych w programach ochrony powietrza, mających na celu poprawę jakości powietrza, a tym samym poprawę zdrowia polskiego społeczeństwa oraz komfortu ich życia.	DOP MŚ	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2032
187	51	Taabela regionalna		Należy przedstawić w dokumencie metodę która posłużyła do określenia specyfiki działań adaptacyjnych w ujęciu regionalnym	GDOŚ	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
182	51	Brak	Należałoby przedstawić kryteria, które legły u podstawy dokonania podziału przedstawionego w tabeli 4.	Jednoznaczne przedstawienie kryteriów podziału rozwiałoby rodzące się wątpliwości (np. dlaczego uznano, że w województwie pomorskim nie ma potrzeby zwiększania powierzchni terenów zieleni w miastach, a w zachodnio-pomorskim jest taka potrzeba?)	Koalicja Klimatyczna	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
185	51	Tabela 4. Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach. Ochrona gleb przed suszą i erozją		Susza obecnie występuje w całym kraju z różną częstotliwością dla poszczególnych upraw. Zmiany klimatu spowodują częstsze występowanie tego zjawiska, a zatem bezwzględnie powinne być uwzględnione wszystkie województwa Polski.	MRiRW	Uwaga uwzględniona.
170	51		W przypadku zarządzania ryzykiem powodziowym, zapobieganiu podtopieniom, zwiększaniu obszarów zieleni i wodnych w miastach, tworzeniu systemów wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami powodziowymi i ograniczeniu i kontroli zabudowy terenów szczególnie zagrożonych katastrofami naturalnymi działaniami winny być objęte wszystkie wojewódzywa Polski.	Działania te na równi dotyczą wszystkich województw.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
184	51	tabela 4		Wyznaczenie zadań szczególnie istotnych dla poszczególnych województw jest całkowicie arbitralne. Przykładowo, dlaczego zarządzanie ryzykiem powodziowym nie jest istotne w województwie podlaskim, przez które przepływa Bug i Narew oraz ich dopływy? Dlaczego podtopienia są istotne tylko w pięciu województwach, a nie są ważne np. w województwie kujawsko-pomorskim i pomorskim, które mają być pod wpływem podnoszącego się poziomu morza? Z kolei, jakie znaczenie w strategii adaptacji ma „Rewitalizacja obszarów miejskich i poprzemysłowych" albo „Rekultywacja terenów zdegradowanych"? Co ma oznaczać „Zabezpieczenie urządzeń energetyki wiatrowej (dlaczego tylko tej?) przed zagrożeniami klimatycznymi"?	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
186	51	Zabezpieczenie urządzeń energetyki wiatrowej przed zagrożeniami klimatycznymi.	Zabezpieczenie urządzeń energetyki (w tym OZE) przed zagrożeniami klimatycznymi.	Zapis w dotychczasowej formie jest niejasny - wydaje się, że wszystkie urządzenia infrastruktury technicznej, nie tylko wiatrowej i całego sekotra odnawialnego, a nawet konwencjonalnego powinny byś w stosowny sposób zabezpiecznone. Niejasna jest metodologia, dzięki które wyznaczono do tego działania tylko niektóre województwa, a nie cały kraj. Proponujemy działanie rozszerzyć na wszystkie technologie energetyczne (w tym OZE) na terenie całego kraju lub przedstawienie w SPA2020 kryteriów jednoznacznie uzasadniających przedstawiony wybór. Ten sam temat podnosi POŚ SPA2020 na str. 21.	Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
180	51	Tabela 4 Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach	Niezrozumiałe określenie działań „szczególnie istotnych w okresie adaptacji". Obszar całej Polski powinny obejmować następujące Programy, m. in. z uwagi na konieczność działań prewencyjnych oraz ochronnych: 1. Zapobieganie podtopieniom. 2. Badania nad możliwością upraw ciepłolubnych. 3. Program zabezpieczenia w wodę dobrej jakości w okresach suszy i niedoboru wody. 4. Ochrona gleb przed suszą i erozją. 5. Ochrona przed osuwiskami. 6. Rozwój odprowadzania wód opadowych w miastach. 7. Zwiększenie wykorzystania wód opadowych dla potrzeb gospodarczych. 8. Zwiększenie obszarów zieleni i wodnych w miastach. 9. Poprawa jakości powietrza. 10. Rekultywacja terenów zdegradowanych. 11. Rewitalizacja obszarów miejskich i poprzemysłowych. 12. Ograniczenie i kontrola zabudowy ze względu na aspekty ochroniarskie i w związku z możliwościami występowania do tej pory w danym regionie zjawisk o charakterze katastrofalnym – chociażby nawalne opady atmosferyczne lub huragany. 13. Zabezpieczenie zwierząt gospodarskich przed występowaniem stresu cieplnego.		Prezydent Miasta Krakowa	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
181	51	Tabela 4 Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach	Powinno się również zaprzestać podziału Polski na tereny miejskie i wiejskie, ponieważ na terenach miast znajdują się również gospodarstwa rolne oraz lasy, a tereny wiejskie zostają coraz bardziej zurbanizowane, powstają na nich również obiekty przemysłowe.		Prezydent Miasta Krakowa	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
171	51	Tabela 4. Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach.	Tabela 4. Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach. W zakładce "Poprawa jakości powietrza" należy zaznaczyć "x" we wszystkich województwach.	Problem przekroczenia standardów jakości powietrza w tym w szczególności benzo(a)pirenu dotyczy wszystkich województw w Polsce.	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
172	51	Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach - kolumna dotycząca woj. Świętokrzyskiego	Dla województwa świętokrzyskiego wnosi się o zaznaczenie działań: Zapobieganie podtopieniom, Program zabezpieczenia w wodę dobrej jakości w okresach suszy i niedoborów wody, Rozwój systemów odprowadzania wód opadowych w miastach, Zwiększanie obszarów zieleni i wodnych w miastach, Poprawa jakości powietrza, Dostosowanie produkcji ryb do wzrostu temperatury w zbiornikach hodowlanych,	Konieczność wprowadzenia tych działań na terenie województwa świętokrzyskiego wynika z analizy przeprowadzonej w projekcie Strategi, np.: Tabela Nr 3, str 25, jak i ze specyfiki diagnozy stanu środowiska naszego regionu.	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
179	51	Tabala 4. Działania szczególnie istotne w poszczególnych województwach - Zachodniopomorskie	uzupełnienie dla Województwa Zachodniopomorskiego działania: "Program zabezpieczenia w wodę dobrej jakości w okresach suszy i niedoborów wody"	W Województwie Zachodniopomorskim znajduje się wiele obszarów, w których występują braki w dostępie do "wody w dobrej jakości" szczególnie po wystąpieniu klęsk żywiołowych są to między innymi obszary powiatów gryfińskiego, myśliborskiego, Świnoujścia oraz Wyspy Wolin. Na uwagę załuguje również fakt, iż woda dla Miasta Szczecin pochodzi z Jeziora Miedwie co w aspekcie prognozowanych w SPA2020 zmian klimatu wymagać będzie opracowania programów zabezpieczenia w wodę dobrej jakości w okresach suszy i niedoborów wody.	Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie	Uwaga uwzględniona. Tabela zostanie usunięta ze SPA2020
188	52	Monitorowanie realizacji SPA2020 będzie prowadzone przez Ministerstwo Środowiska w oparciu o wskaźniki na poziomie celów wskazane poniżej.	Proponuje się uzupełnienie systemu monitorowania o wskaźniki monitorujące kierunki działań i działania.	W SPA2020 przyjęto metodę hierarchicznej struktury realizacji zadań. Z związku z tym sugeruje się zastosowanie podobnego układu w systemie monitorowania.	GUS	Uwaga nie uwzględniona. Wskaźniki pozostają na poziomie celów.
189	52	Istnienie map..., Istnienie systemu..., Istnienie planów...	Udział map wykonanych w zaplanowanych..., Udział powierzchni kraju pokrytej siecią monitoringu..., Udział miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. posiadających plany adaptacji	Wskaźniki monitoringu mające wynik jedynie jako "tak" bądź "nie" nie spełniają roli informacyjnej. Próba ewaluacji tak sformuowanych wskaźników byłaby niewystarczająca.	GUS	Uwaga uwzględniona.
190	52	Cel 1 Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska	Sugeruje się rozważenie możliwości poszerzenia listy wskaźników monitorujących o wskaźniki: 1. Dynamika pojemności obiektów małej retencji 2. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto 3. Długość obwałowań przeciwpowodziowych oddanych do użytku w danym roku (budowa i modernizacja)	Proponowane wskaźniki pozwolą na pełniejsze monitorowanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu w ramach proponowanych w dokumencie kierunków działań	GUS	Uwaga nie uwzględniona.
191	52	Cel 4 Zapewnienie zrównowazonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu	Sugeruje się rozważenie możliwości poszerzenia listy wskaźników monitorujących o wskaźnik: 1. Powierzchnia terenów zieleni w miastach		GUS	Uwaga nie uwzględniona. Zakres Krajowej Polityki Miejskiej.
192	52	wskaźniki	[dodać wskaźnik w celu 1]: Procent powierzhcni Polski chroniony jako parki narodowe i rezerwaty przyrody	Dobra miara 'mocy' systemu form ochrony przyrody, zabezpieczającego najbardziej zagrożone gatunki i siedliska; jest miarą powierzchni przeznaczonej konsekwentnie do ochrony przyrody	Klub Przyrodników	Uwaga nie uwzględniona. Nie dotyczy adaptacji.
197	52	wskaźniki	[dodać wskaźnik w celu 1]: Liczba użytków ekologicznych	Dobra miara nasycenia krajobrazu ekosystemami i strukturami waznymi dla migracji gatunków i tym samym adaptacji różnorodności biologicznej do zmian klimatycznych	Klub Przyrodników	Uwaga nie uwzględniona. Nie dotyczy adaptacji.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
198	52	wskaźniki	[dodać wskaźnik w celu 1]: Procent jednolitych częsci wód będących w dobrym lub lepszym stanie ekologicznym	Dobra miara jakości ekologicznej ekosystemów wodnych, kluczowych dla adaptacji róznorodności biologicznej do zmian klimatycznych.	Klub Przyrodników	Uwaga nie uwzględniona. Nie dotyczy adaptacji.
195	52	Wskaźniki w tabeli	Koalicja Klimatyczna postuluje uzupełnienie zaplanowanych wskaźników o takie, które w pełni odpowiadać będą zaplanowanym działaniom w ramach poszczególnych celów i kierunków działań.	Przedstawione wskaźniki nie odnoszą się w zasadzie do planowanych kierunków działań. Dla przykładu w odniesieniu do celu 1, który dotyczy m.in. bezpieczeństwa energetycznego nie ma żadnego wskaźnika w tym zakresie. Chociaż działania w rolnictwie, zgodnie z zapisami w analizowanym projekcie dokumentu, miałaby pochłonąć 44% środków przeznaczonych na adaptacje, to także w tym sektorze nie przewidziano specyficznych wskaźników realizacji celów Strategii...	Koalicja Klimatyczna	Uwaga nie uwzględniona. Nie dotyczy adaptacji.
196	52	Istnienie map zagrożenia, źródło danych: MŚ	Istnienie planów zarządzania ryzykiem powodziowym, źródło danych: MŚ/KZGW lub KZGW	Zgodnie z obowiązującym prawem Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej jest odpowiedzialny za opracowanie zarówno map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, jak i planów zarządzania ryzykiem powodziowym. To właśnie plany,a nie mapy, zawrą konkretne informacje dotyczące celów i działań na obszarach zagrożonych powodzią. Proponujemy wpisać jako źródło danych: MŚ/KZGW lub KZGW.	KZGW	Uwaga uwzględniona
193	52	Brak.	"Tabela 5. Wskaźniki monitorowania SPA 2020.",	Brak nazwy tabeli.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona
194	52	"Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska".	Brak wskaźnika dla energetyki.	Wydaje się uzasadnionym np. podanie wskaźnika mocy zainstalowanej (w ramach systemu elektroenergetycznego) wrażliwego na zmiany klimatu.	NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona.
199	53	Zużycie w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca miast wody z wodociągów	Proponuje się: Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca	Zmiana stylistyczna	GUS	Uwzględniono
203	53	Opis podmiotów zaangażowanych w realizację projektu	W rozdziale tym powinna się znaleźć analiza, jakie działania będą prowadzone przez podmioty publiczne, a jakie będą wymagały działań wspieranych ze środków prywatnych. Ponadto, ponieważ Strategia... jest dokumentem rządowym, przygotowanym na poziomie centralnym, to w opinii Koalicji Klimatycznej powinna ona zawierać szczegółowe wskazanie podmiotów administracji szczebla centralnego zaangażowanych w jej wdrażanie wraz z omówieniem zakresu ich obowiązków i zadań w tym zakresie.	System instytucjonalny odpowiedzialny za wdrażanie Strategii... został opisany w sposób bardzo ogólny. Budzi to zastrzeżenia. Kwestie adaptacji to problem rozdziału niezbędnych prac pomiędzy instytucje publiczne (w zakresie podejmowania prac na rzecz bezpieczeństwa społecznego i środowiskowego oraz zapewnienie odpowiedniej podstawy dla dalszego harmonijnego rozwoju społeczno – gospodarczego) oraz prywatne (w zakresie poprawy bezpieczeństwa indywidualnego i ograniczenia indywidualnych strat).	Koalicja Klimatyczna	Uwaga nie uwzględniona. Wdrażanie SPA 2020 będzie odbywać się na zasadzie "miękkiej" koordynacji.
200	53	"Zużycie w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca miasta wody z wodociągów [m3]".	"Zużycie w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca miasta wody z wodociągów [m3/rok]".	Należy uzupełnić jednostkę tego wskaźnika. Czy chodziło o zużycie m3 na rok?	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona
202	53		sugerowane w projekcie opracowywanie odrębnych planów adaptacyjnych do zmian klimatu przez województwa proponuje się zamienić na obowiązek uzupełnienia strategii lokalnych o zakres adaptacji do zmian klimatu.	jak w wiersz 7.	UMWZ WOŚ	SPA2020 nie sugeruje opacowywania odrębnych planów, a jedynie daje wskazówki jak zagadnienia adaptacyjne umieszczać w strategiach wojewódzkich
201	53	samorządy województw – konieczne będzie wyznaczenie kierunków adaptacji na poziomie regionalnym (wojewódzkim) z uwzględnieniem generalnych kierunków wskazanych w SPA 2020. Kierunki działań adaptacyjnych powinny zostać wskazane w strategiach rozwoju województw z uwzględnieniem regionalnych uwarunkowań geograficznych, środowiskowych, społecznych i gospodarczych. W zależności od decyzji właściwych organów wykonawczych na poziomie wojewódzkim, możliwe będzie również opracowanie regionalnych strategii adaptacji do zmian klimatu;	samorządy województw – właściwe będzie wyznaczenie kierunków adaptacji na poziomie regionalnym (wojewódzkim) z uwzględnieniem generalnych kierunków wskazanych w SPA 2020. Kierunki działań adaptacyjnych mogą zostać wskazane w strategiach rozwoju województw z uwzględnieniem regionalnych uwarunkowao geograficznych, środowiskowych, społecznych i gospodarczych. W zależności od decyzji właściwych organów wykonawczych na poziomie wojewódzkim, możliwe będzie również opracowanie regionalnych strategii adaptacji do zmian klimatu;	Narzuca się w projekcie dokumentu, który zostanie zatwierdzony w nieokreślonym czasie, zapisy konieczne do wprowadzenia do już zatwierdzonych, w większości przypadku wojewódzkich dokumentów.	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach	Uwaga nie uwzględniona. Zmiany w zapisach będą mogły odbywać się na etapie atualizacji dokumentów lub tam gdzie jest to możliwe na etapie tworzenia nowych.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
204	54	Nakłady ogólne na adaptację do zmian klimatu	Nakłady związane z adaptacją do zmian klimatycznych w sektorze leśnym: 7 mld PLN	W okresie marzec-kwiecień przeprowadzono ankietę dotyczącą działań planowanych (koniecznych) do realizacji w perspektywie do roku 2020 przez jednostki PGL LP. Jedną z kategorii były działania związane z adaptacją do zmian klimatycznych. Działania przypisane do tej kategorii opiewają na kwotę ok. 4,5 mld PLN. Kwota ta powinna zostać powiększona o działania realizowane w lasach prywatnych oraz lasach zarządzanych przez Parki Narodowe.	DGLP/CKPŚ	Uwaga uwzględniona. Rozdział dotyczący finansowania został zmieniony
205	54	"W celu przeprowadzenia oceny kosztów adaptacji do zmian klimatu Ministerstwo Środowiska zwróciło się do resortów i instytucji im podległych o przekazanie danych nt. działań adaptacyjnych oraz o oszacowanie kosztów ich realizacji w latach 2014-2020. Na tej podstawie, oraz w oparciu o analizy eksperckie, dokonano szacunku kosztów wdrażania SPA2020, jak również wskazano szacunkowe koszty bezczynności.".	Pozostawienie zapisu bez zmian, ale proponuje się dołączenie załącznika ze zgłoszonymi przez poszczególne istytucje zapotrzebowaniami.	Przedstawiona analiza finansowa jest bardzo ogólna i polega jedynie na podaniu informacji o kosztach działań adaptacyjnych i łącznej kwoty tych działań. Nie wskazano natomiast, jakie działania przewidziano do realizacji - konieczne jest przedstawienie oraz doprecyzowanie celem ich weryfikacji. To samo dotyczy kosztów zaniechania.	NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona. Rozdział finansowy został zmieniony.
209	55		W dokumencie podano szacunki w zakresie wysokości strat będących skutkiem zmian klimatu i kosztów usuwania szkód powstałych w wyniku zmian klimatu, przy których powołano się na dane zebrane z przeróżnych instytucji oraz ekspertyzy wykonanych na potrzeby projektu KLIMADA	Mając na uwadze fakt, że przedstawione dane stanowią pierwszą próbę oszacowania kosztów generowanych przez zmiany klimatu, wskazane jest, aby do opracowania dołączyć metodykę szacowania tych kosztów.	GDOŚ	Uwaga uwzględniona
206	55		Pod rysunkiem 24 - brak źródła kosztów działań adaptacyjnych	Proponujemy podać źródło oszacowanych kosztów	KOBiZE	Uwaga uwzględniona. Rozdział finansowy został zmieniony.
207	55	"Prawdopodobną konsekwencją niepodjęcia działań adaptacyjnych będą straty na poziomie około 86 mld zł, które w latach 2021-2030 mogą wynieść nawet do 120 mld zł."	"Prawdopodobną konsekwencją niepodjęcia działań adaptacyjnych będą straty na poziomie około 86 mld zł w latach 2011-2020 i straty na poziomie 120 mld zł w latach 2021-2030."	Proponujemy przeredagowanie tekstu	KOBiZE	Uwaga uwzględniona. Rozdział finansowy został zmieniony.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
208	55		Nie wiadomo czy podział procentowy odnosi się do kwoty 81 czy 62 mld zł. Przyjmując pierwszy przypadek kwota wynikająca z przeliczenia zapotrzebowania na gospodarkę wodną - tj. 4,3 mld zł wydaję zdecydowanie za mała na pokrycie wszystkich niezbędnych w tym sektorze działań.		NFOŚiGW	Uwaga uwzględniona. Rozdział finansowy został zmieniony.
212	56	Tabela 6	Tabela powinna wskazywać, jaki udział nakładów będzie pochodził z poszczególnych źródeł, a conajmniej jaka część środków na działania adaptacyjne przeznaczona zostanie z budżetu Państwa i jakie obszary działań finansowane będą z tych źródeł.	Autorzy przedstawili jedynie listę różnych, potencjalnych źródeł finansowania Strategii... bez jakiejkolwiek próby wskazania, w jakich obszarach i w jakim stopniu będą one partycypować w kosztach działań adaptacyjnych.	Koalicja Klimatyczna	Uwaga nie uwzględniona. Na tym etapie nie da się oszacować jakie udziały będą pochodziły z poszczególnych źródeł.
210	56	Tabela 6. Źródła finansowania..... - brak konkretnych nakładów w poszczególnych źródłach finansowania.	Tabela 6. Źródła finansowania ... - podać, choć w przybliżeniu, wielkości nakładów finansowych z poszczególnych źródeł finansowania.	Proponujemy rozważenie podania informacji o wielkości nakładów z różnych źródeł.	KOBiZE	Uwaga uwzględniona. Rozdział finansowy został zmieniony.
211	56		W tabeli wymieniono źródła finansowania bez wskazania realnych źródeł finansowania zadań z zakresu adaptacji. Tabela powinna zawierać realne dane a nie hipotetyczne.		NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona. Rozdział finansowy został zmienionu
213	59	"ETS - Emission Trading Scheme - Europejski System Handlu Emisjami CO2"	"EU ETS - EU Emissions Trading Scheme - Wspólnotowy System Handlu Uprawnieniami do Emisji"	Proponujemy poprawę nazwy wg zapisów stosowanych w UE	KOBiZE	Uwaga uwzględniona
214	60		Należy uzupełnić wykaz skrótów brakuje np.: ŚSRK, PPPL.		UMWZ WOŚ	Uwaga uwzględniona

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
232	33 Uwaga o charakterze ogólnym			Niezrozumiałym jest fakt, dlaczego w katalogu osób szczególnie narażonych na negatywne skutki zmian klimatu wymienia się osoby starsze, chore, ubogie i dzieci, a nie wymienia się np. osób niepełnosprawnych – konieczna jest weryfikacja i ponowne sformułowanie tego katalogu. Ponadto w dokumencie brakuje informacji szczegółowej na temat skutków zdrowotnych zmian klimatycznych (są tylko ogólne informacje, takie jak: choroby nowotworowe skóry, zgony z powodu upałów). Brak informacji o podłożu genetycznym chorób skóry, rosnącym odsetku osób z przewlekłych chorobami układu oddechowego (POCHP) oraz ciężkimi postaciami alergii, w tym także pokarmowych, stylu życia i „modzie" na opaloną skórę, która ma istotny wpływ na negatywne skutki zdrowotne napromieniowania słonecznego.	Departament Zdrowia Publicznego MZ	Uwaga uwzględniona. dodanie słowa - "niepełnosprawnych" Nie uwzględniono drugiej części uwagi. Brak konkretnych propozycji zapisów w oparciu o dane, za gromadzenie których odpowiada MZ
215	35-49		Opisy poszczególnych kierunków działań należy uzupełnić o następujące informacje: • Analizę zgodności dokumentów strategicznych, do których Strategia... się odwołuje i w ramach, których poszczególne działania będą realizowane z celami Strategii.... wraz z rekomendacjami niezbędnych zmian istniejących dokumentów strategicznych. • Wskazanie pilności podjęcia zaproponowanych działań. Przy czym nie chodzi tu o szczegółowe rozpisanie harmonogramu (to zadanie do wykonania na etapie przygotowywania programu wdrożeniowego Strategii...), ale określenie ich pilności (np. w zakresie: działania najpilniejsze, pilne i uzupełniające). • Określenie terminu, do którego poszczególne dokumenty strategiczne powinny zostać uzupełnione o proponowane kierunki działań. • Należy także określić hierarchię ważności dokumentów strategicznych wobec Strategii...• Określenie współzależności działań adaptacyjnych i ich skutków.	• W ocenie Koalicji Klimatycznej taka analiza jest niezbędna bowiem, przynajmniej w części przypadków, można spodziewać się rozbieżności planowanych kierunków działań Strategii... i zapisów istniejących dokumentów strategicznych. Jest to tym bardziej istotne, że analizy takiej nie zawiera także Prognoza oceny oddziaływania na środowisko projektu dokumentu Strategii... • Choć zapewne na obecnym etapie nie jest możliwe wskazania szczegółowego harmonogramu wdrażania poszczególnych działań, to w ocenie KK powinna zostać co najmniej zaproponowana perspektywa ich realizacji. Bez takiej kategoryzacji prowadzenie efektywnych działań adaptacyjnych nie będzie możliwe. • Bez jednoznacznego określenia terminu, do którego poszczególne dokumenty strategiczne powinny zostać uzupełnione o proponowane kierunki działań, może się okazać, że planowane działania adaptacyjne do 2020 roku nie zostaną podjęte. • Jeśli działania zaproponowane w Strategii... mają być w praktyce wdrożone, to ta musi zyskać status dokumentu nadrzędnego nad istniejącymi. W innym przypadku jej zapisy pozostaną jedynie na papierze. • Bez określenia współzależności działań adaptacyjnych i ich skutków może się okazać, że podejmując jedne działania adaptacyjne ograniczone zostaną możliwości innych działań. Dla przykładu – zwiększenie powierzchni nawadnianych upraw rolniczych może ograniczyć dostępność wody dla przemysłu, w tym też dla energetyki (chłodzenie instalacji).	Koalicja Klimatyczna	Uwaga nie uwzględniona
225	Uwaga ogólna.			wątpliwości budzi metodologia liczenia kosztów związanych z niezbędnymi działaniami adaptacyjnymi (62 mld zł w latach 2014-2020). Dokument nie określa np. czy podana kwota obejmuje również koszty zatrudnienia nowych pracowników niezbędnych do realizacji zadań wynikających z kierunków tych działań	MPiPS	Uwaga nie uwzględniona. Dział o finansowaniu został zmieniony
226	Uwaga ogólna.			wątpliwości budzi prognozowany rozkład ogólnej sumy kosztów na poszczególne sektory. Z analiz pokazanych w projekcie wynika, że podstawowym zagrożeniem wynikającym ze zmian klimatycznych jest mała dostępność lub nadmiar wody, co ma wpływ przede wszystkim na rolnictwo, ale również na pozostałe z wymienionych sektorów. Dziwi zatem fakt, że w przedstawionym na str. 55 schemacie kosztów, kwestie związane z gospodarką wodną pochłoną zaledwie 15,3 % wszystkich prognozowanych wydatków	MPiPS	Uwaga nie uwzględniona. Dział o finansowaniu został zmieniony
227	Uwaga ogólna.			2) w piśmie przewodnim Ministra Środowiska zawarto informację, że „celem nadrzędnym dokumentu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w obliczu ryzyk, jakie niosą zmiany klimatu oraz wykorzystanie pozytywnego wpływu, jaki działania adaptacyjne mogą mieć na wzrost gospodarczy oraz stan polskiego środowiska.". Nierozłączną częścią zrównoważonego rozwoju i efektywnego funkcjonowania gospodarki jest równowaga na rynku pracy. Działania adaptacyjne należy zatem postrzegać jako szansę w aspekcie pojawiania się nowych miejsc pracy dla właściwie wykwalifikowanych pracowników. Zatem, wydaje się, że w przedmiotowej analizie zabrakło szacunków związanych z zapotrzebowaniem poszczególnych sektorów na nowych pracowników (w tym konkretnych specjalistów). Bez takiej analizy działania adaptacyjne — obliczone na siedem lat (i na lata kolejne) — mogą nie zostać zrealizowane np. z powodu niedostosowania kwalifikacji pracowników.	MPiPS	Uwaga nie uwzględniona. MŚ nie jest w stanie dokonać tego rodzaju szacunków.

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
228	Uwaga ogólna.			przedstawione w projekcie podejście do kwestii zmian klimatu i ich negatywnego oddziaływania na rozwój społeczno-gospodarczy skupia się na adaptacji do tych zmian. Wydaje się, że istotne jest również zaprojektowanie i wdrożenie działań zapobiegających lub znacząco ograniczających zmiany klimatu spowodowane negatywnym wpływem gospodarki na środowisko.	MPiPS	Uwaga nie uwzględniona. Dokument dotyczy adaptacji, a nie mitygacji.
216	Uwaga ogólna.		W dokumencie brak powołania się na wykonaną już wstępną ocenę ryzyka powodziowego - ważne również z punktu widzenia diagnozy stanu istniejącego; przygotowanie mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego i plany zarządzania ryzykiem powodziowym; programy ochrony przeciwpowodziowej opracowane i opracowywane, programy małej i dużej retencji.		NFOŚiGW	Uwaga nie uwzględniona.
222	Uwaga ogólna.	Z informacji na stronie 2 wynika, że dokument został „opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA", realizowanego na zlecenie MŚ w latach 2011-2013 ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej".		O ile nam wiadomo, omawiany dokument powstał z pominięciem Komitetu Sterującego ds. opracowania strategii adaptacji, który został powołany w końcu 2009 roku przez Ministra Środowiska. W składzie tego Komitetu znaleźli się eksperci wytypowani przez ministerstwa i inne urzędy administracji centralnej. Komitet zbierał się kilkakrotnie na posiedzeniach plenarnych i utworzonych w jego składzie grup zadaniowych, ale począwszy od drugiego kwartału 2011 roku, w ramach pospiesznie rozpisanego przetargu o bardzo krótkim terminie składania ofert zadanie opracowania „Strategiczny plan…" zostało zlecone Instytutowi Ochrony Środowiska i było finansowane jako projekt KLIMADA przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jednakże nie została formalnie zakończona działalność Komitetu Sterującego ds. opracowania strategii adaptacji i żadna informacja o scedowaniu jego zadań na Instytut Ochrony Środowiska nie dotarła do ekspertów tego Komitetu.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. Uwaga nie dotyczy opinionewanego dokumentu
223	Uwaga ogólna.			W naszym przekonaniu poważnym uchybieniem jest bezkrytyczne wykorzystanie w opracowaniu jedynie raportu syntetycznego IPCC z 2007 roku (jak wynika ze spisu materiałów źródłowych w rozdziale 7), zamiast raportów 3 grup roboczych, które omawiają również szereg regionalnych aspektów prognozowanych zmian klimatu. Raport syntetyczny zawiera jedynie informacje przeglądowe w skali globalnej, w bardzo niewielkim stopniu przydatne w opracowaniu dotyczącym obszaru Polski. W ogólności spis materiałów źródłowych zawiera ich bardzo ograniczony i merytorycznie daleko niekompletny zestaw, ponadto znaczącą część tych materiałów stanowią opracowania cząstkowe zrealizowane w ramach projektu KLIMADA, którego celem było właśnie opracowanie przez Instytut Ochrony Środowiska opiniowanego Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zamiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. SPA2020 został opracowany na podstawie ogromnej ilości dokumentacji, ekspertyz i ankiet m.in.. Projektu KLIMADA. W samej treści dokumentu o charakterze strategicznym nie ma możliwości przedstawiania dokładnych wyjasnień i podstaw.
224	Uwaga ogólna.			Opracowanie przedłożone do konsultacji społecznych jest bardzo ogólnikowe, a przedstawione w nim wartości liczbowe nie zostały poparte odpowiednim materiałem dowodowym. W związku z tym opracowanie jest niespójne, a miejscami nawet wewnętrznie sprzeczne.	NSZZ Solidarność Katowice ds.. Polityki klimatycznej	Uwaga nie uwzględniona. SPA2020 został opracowany na podstawie ogromnej ilości dokumentacji, ekspertyz i ankiet m.in.. Projektu KLIMADA. W samej treści dokumentu o charakterze strategicznym nie ma możliwości przedstawiania dokładnych wyjasnień i podstaw.
221	Uwaga ogólna.	brak		Nie jesteśmy członkiem ECMWF, niemal nie uczestniczymy w pracach IPCC, niska jakość nauki nie daje odpowiedniego wsparcia decydentom, statystyki na poparcie tezy: http://www.scimagojr.com/countryrank.php?area=1900&category=1902&region=all&year=all&order=cd&min=100&min_type=it	Prezydium Komitetu Geofizyki PAN, Uniwersytet Warszawski, Wydział Fizyki, Instytut Geofizyki, prof. dr hab. Szymon Malinowski	Uwaga nie uwzględniona. Dygresja

lp	nr strony	zapis w SPA2020	proponowany zapis	uzasadnienie	jednostka zgłaszająca	komentarz DZR do uwag
220	Uwaga ogólna.	Brak	Udostępnienie w interneie danych źródłowych oraz pozostałych opracowań wykorzystanych do przygotowania Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020.	Ze względu na ogólnikowy charakter dokumentu nie mogliśmy odnieść się to zawartych w nim twierdzeń i prognoz.	Stowarzyszenie Eko-Spol	Opracowania są realizowane m.in.. W ramach projektu KLIMADA. MŚ nie ma obowiązku publikować lub udostępniać pełnych treści. Wszelkie informacje zostaną upublicznione na projektowanej stronie internetowej KLIMADA, która dotyczyć będzie tematki zmian klimatu i adaptacji do tych zmian
219	Uwaga ogólna.		Mając na względzie trudność w precyzyjnej lokalizacji wystąpienia niekorzystnych zjawisk meteorologicznych proponuje się , aby plany adaptacji do zmian klimatycznych były obowiązkowym elementem wszystkich planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem specyfiki regionów.	Obowiązek ma uzasadnienie z uwagi na losowość występowania określonych zjawisk pogodowych. Praca nad problemem podczas opracowywania MPZP jest formą propagowania tematu i edukacji .	UMWZ WOŚ	Jednym z zadań SPA2020 jest uwzględnienie adaptacji do zmian klimatu i samych zmian w PZP
217	Uwaga ogólna.	brak oceny skutków zmian klimatu w odniesieniu do powodzi cofkowych dla obszaru dorzecza Odry oraz rzek przymorza	uzupełnienie analiz dla sektorów i obszarów wrażliwych w aspekcie coraz częściej występujacych powodzi cofkowych oraz problemu stagnacji wody przy wysokich stanach wód na ujściowych odcinach rzek w tym w szczególności dla Dolnej Odry i jej zlewni oraz rzek przymorza	Województwo Zachodniopomorskie przy opisanych w SPA2020 nasialjących się zmianach klimatu jest szczególnie narażone na występowanie powodzi i podtopień wynikajacych z długotrawałych i silnych sztormów - powodzie stormowe, cofkowe, które przy nizinnym charakterze regionu powodują długotrwałe stagnowanie wody przy stosunkowo wysokich poziomach wody - co wymaga zastosowania specjalistycznych metod ochrony przeciwpowodziowej. Dodatkowo przy nałożeniu się opisywanych w SPA zagrożeń wynikajacych z intensywności opadów powoduje, iż region ten będzie szczególnie wrażliwy na prognozowane w SPA2020 zmiany klimatu. Wnoszę zatem o pogłębioną analizę wpływu zmian klimatu na tereny przybrzeżne oraz w szczególności zlewnię Zalewu Szczecińskiego, Jeziora Dąbie oraz Dolnej Odry. Analiza taka w moim mniemaniu powinna dotyczyć także regionu pomorza oraz Żuław i Warmii.	Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie	Uwaga nie uwzględniona. Zbt duży poziom szczegółowości
218	Uwaga ogólna.	brak oceny skutków zmian klimatu w odniesieniu do znacznie zmniejszonej retecji gruntowej wynikajacej z wprowadzanych planów zagospodarowania przestrzennego bez uwzględnainia zapisów wynikających z wdrożenia Dyrektywy Powodziowej	uzupełnienie analiz dla sektorów i obszarów wrażliwych w aspekcie zmiejszenia się potencjału retencji gruntowej w oparciu o zapisy planów zagospodarowania przestrzennego oraz Dyrektywy Powodziowej	Prognozowane skutki zmian klimatycznych, z całą pewnością miały by dużo mniejsze konsekwencje gdyby w zakresie gospodarki wodnej nie był pomijany aspekt potencjału jaki ma utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych - dobrze i sprawnie działające systemu melioracyjne. Wprowadzenie do SPA2020 tych szczególnych odwołań do SZRWRiR mogło by skutkować uwzględnieniem tego obszaru jako elementu Planów Gospodarowania Wodą w Obszarach Dorzeczy oraz w Programie Wodno-Środowiskowym Kraju.	Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie	Uwaga nie uwzględniona. Jednym z działań SPA2020 jesy uwzględnianie adaptacji do zmian klimatu i samych zmian, w tym związanych z małą retencją z PZP
229		uwaga ogólna		celem uniknięcia niewłaściwych interpretacji, proponuje się zmienić strukturę dokumentu, tak aby wydzielić odrębnie analizy dotyczące obszarów wrażliwych i sektorów wrażliwych. Zmiana ta spowoduje, że dokument będzie bardziej przejrzysty.	GDOŚ	Uwaga nie uwzględniona
230		uwaga ogólna		Wydaje się również zasadne uwzględnienie dolin rzecznych oraz obszarów podmokłych jako obszarów wrażliwych. Obszary te są szczególnie istotne ponieważ funkcje, które pełnią, mogą łagodzić skutki zmian klimatu.	GDOŚ	Uwaga nie uwzględniona. Obszary wrażliwe uwzględnione w SPA 2020 zostały określone w ramach projektu KLIMADA